

KDRÊČ KO HDEH

Phản Học-sinh (tiếng Radê)
Tỉnh: Darlac, Khánh Hòa

RAOE 1ST GRADE
ETHICS TEXT

First grade students

KĀO HRIĀM KNUIH

JAK

Em Tập Tinh Tốt Cho Các Sắc-Tộc

ADU SA

LỚP MỘT

KNÖNG BRUĀ DHAR KREH BILAR

Trung-Tâm Học-Liệu
Bộ Giáo-Dục Xuất-Bản

Lần thứ nhứt, 1971: 8,000 cuốn

Án-hành trong khuôn-khổ chương-trình
hợp-tác giữa

Bộ Giao-Duc
Bộ Phát-Triển Sắc-Tộc
Viện Chuyên-Khảo Ngữ-Học
Cơ-Quan Phát-Triển Quốc-Tế Hoa-Kỳ
tại Việt-Nam

LỜI TỰA

Cuốn sách này đã soạn dựa theo cách trình-bày và nội-dung của cuốn Đức-Dục bằng tiếng Việt do Bộ Giáo-Dục xuất-ban.

Một vài sửa đổi nhỏ đã được thực-hiện trong các bài học để những tài-liệu được thích-hợp với văn-hóa của các sắc dân thiểu số.

Khi soạn cuốn sách này chúng tôi già định rằng các học sinh đã biết đọc và viết tiếng mẹ đẻ.

Mặc dầu học sinh không bị bắt buộc phải đọc tiếng Việt trong cuốn Đức-Dục lớp một, chúng tôi đã viết các bài học bằng hai thứ tiếng, để giáo viên có thể đọc các bài tiếng Việt cho học sinh nghe. Bằng cách này, học sinh sẽ được thực hành thêm về chữ Việt đang học trong lớp nói Việt ngữ.

VÀI LỜI NÓI ĐẦU

Những sách giáo khoa song ngữ ở bậc tiểu học
được soạn thảo trong chương trình của Bộ Giáo-Dục
dành riêng cho các trường Sắc tộc.

Mục đích của những sách này là để bổ túc việc
dạy tiếng sắc tộc ở lớp Võ Lòng, đồng thời để
chuyển sang việc học quốc ngữ tại các lớp trên ở
bậc tiểu học. Những sách này còn giúp ích cho học
sinh học hỏi một cách hiệu quả hơn.

Đề tài trong sách được dịch theo đề tài trong
chương trình tiếng Việt, nhưng những hình vẽ đã
được vẽ lại và những bài giảng cũng được thay đổi
để phù hợp với phong tục tập quán của đồng bào
Sắc tộc.

Ở lớp Một (lớp Năm cũ) học sinh sẽ đọc bài
bằng tiếng mẹ đẻ rồi giáo viên sẽ đọc bằng tiếng
Việt cho chúng nghe. Ở lớp Hai, học sinh sẽ bắt
đầu tập đọc bằng tiếng Việt rồi dần dần chúng có
thể đọc những bài ấy một mình.

Trương Văn Đức

Giám-Đốc Nha Tiêu-Học
và GDCD

Saigon - 1971

M T A H R I Ā M

KDRĒČ I

Kāo Hriām Knuih Jāk

	Nah hla
1. H'Ban leh anăñ Y-Ner	18
2. Čhao mă pô ēgei	20
3. Pač mă pô bō̄ mta	22
4. Gī mă pô bū̄k	24
5. Mlih leh anăñ čüt mă pô čhum ao, yep .	26
6. Dăp mŭng, abăñ, aňuē leh anăñ čhum ao .	28
7. Dăp jăk hdruōm hră mđar	30
8. Klei wít hriām	32
9. Blū ēnō ēnăng	34
10. Kpă ēnuah	36
11. Blū kpă	38
12. Tđdah doh kđh mào klei suaih pral . . .	40
13. Dăp hruōm hră mđar dđo anōk	42
14. Klei wít hriām	44

KDRĒČ II

Bruă Kāo Mă Hlăm Găp Djuē

15. Ama mă bruă	48
16. Amă mă bruă	50
17. Răng kriē anak	52
18. Y Ner jing ēngoh	54
19. Bi hriām anak	56

Nah hla

20.	Ama prăp mkra sang	58
21.	Klei wĭt hriām	60
22.	Bi mđak aduōn aē	62
23.	Gut săp ami ama	64
24.	Luă gă hōng ami ama	66
25.	Blă tlaō mhač hōng amai, ayōng	68
26.	Đru ami ama	70
27.	Đru ama krih phün boh	72
28.	Răng kriē adei đeh	74
29.	Klei wĭt hriām	76

KDRĘC III

Bruă Kâo Ngă Ti Sang Hră

30.	Nai mtô mblang hōng jih ai tiē ū . . .	80
31.	Khăp pap phung hđeh hriām hră	82
32.	Mpă leh anăñ gut săp nai	84
33.	Khăp nai mtô	86
34.	Khăp hdăng găp	88
35.	Dai dō hlăp kđ băng găp	90
36.	Hlăp hrăm mbăt mđak mnai	92
37.	Hlăp ênô ênăng	94
38.	Klei wĭt hriām	96
39.	Kkuh kđ	98
40.	Êjai dăp prue	100
41.	Dum djah mđar hlăm bai	102
42.	Kcuh ēa bah ti tač	104
43.	Răng kriē jhüng mdhă	106
44.	Răng kriē doh mtih	108

Nah hla

45.	Klei wĭt hriām	110
46.	Răng kriē hdruōm hră mđar leh anăñ dō yua hriām sang hră	112
47.	Răng kriē bi doh kbăng ēa	114
48.	Nao tlă: eh mđiēk bi djō anôk	116
49.	Răng kriē sang tlă bi doh	118
50.	Đăm bi rai mnă	120
51.	Đăm pĕ mngai, đăk kyăo	122
52.	Klei wĭt hriām	124

KDRĘC IV

Hlăm Élan Klōng

53.	Êbat tăng kđ hnuă	128
54.	Đăm bi hlăp hlăm élan	130
55.	Găñ élan dăng	132
56.	Đăm muč mač kđ phung djah djhil . . .	134
57.	Tuh djah hlăm élan jing čo sónăk . . .	136
58.	Klei wĭt hriām	138
59.	Tđdah đí édeh lambrđta	140
60.	Tđdah đí édeh, đăm dök ôh ti ênăñ đí trün	142
61.	Tđdah đí édeh, đăm yđr kngan ti êngao ôh	144
62.	Édeh mđei sít, sónăñ kđ đí trün . . .	146
63.	Đăm êbat ti kdrăñ rđk ôh	148
64.	Klei wĭt hriām	150

MỤC - LỤC

CHƯƠNG I
Em Tập Tính Tốt

	Trang
1. Hồng và Lạc	18
2. Đánh răng lấy	20
3. Rửa mặt lấy	22
4. Chải đầu lấy	24
5. Thay quần áo và mang dép lấy	26
6. Xếp đặt mùng, mền, chiếu và quần áo . .	28
7. Xếp sách vỏ gọn-gàng	30
8. Bài ôn	32
9. Nói-năng mạnh-dạn	34
10. Thật thà	36
11. Nói thật	38
12. Có sạch-sẽ mới khỏe mạnh	40
13. Sách vỏ xếp đúng chỗ	42
14. Bài ôn	44

Chương II
Bốn-phận Em Trong Gia-dình

15. Ba làm việc	48
16. Má làm việc	50
17. Trông-nom con cái	52
18. Lạc đau	54
19. Day con	56

	Trang
20. Ba sửa-sang nhà cửa	58
21. Bài ôn	60
22. Làm vui lòng ông bà	62
23. Vâng lời cha mẹ	64
24. Lễ-phép với cha mẹ	66
25. Nói-nắng lễ-phép với anh chị	68
26. Giúp đỡ cha mẹ	70
27. Giúp cha tưới cây	72
28. Coi-sóc em nhỏ	74
29. Bài ôn	76

**Chương III
Bản-phận Em Ở Học-đường**

30. Dạy-dỗ	80
31. Thương yêu học trò	82
32. Kính-trong và vâng lời thầy	84
33. Yêu mến thầy	86
34. Thương-yêu nhau	88
35. Nhường đồ chơi cho bạn	90
36. Chơi chung hòa-thuận	92
37. Chơi thắng-thắn	94
38. Bài ôn	96
39. Chào cờ	98
40. Lúc sắp hàng	100
41. Bỏ giấy vào giỏ	102
42. Ra ngoài nhô	104
43. Giữ-gìn bàn ghế	106
44. Giữ-tường sạch	108

	Trang
45. Bài ôn	110
46. Giữ-gìn sách vở và học-cụ nhà trường . .	112
47. Giữ giếng nước sạch	114
48. Đi tiêu, đi tiểu có nơi	116
49. Giữ nhà tiều sạch	118
50. Không phá hàng rào	120
51. Không hái hoa, bẻ cây	122
52. Bài ôn	124

**Chương IV
Ngoài Đường**

53. Đi bên phải	128
54. Không Nô-giốn ngoài đường	130
55. Băng qua đường	132
56. Không chế riếu người tàn-tật	134
57. Đỗ rác ra đường bẩn lấm	136
58. Bài ôn	138
59. Khi đi xe lam	140
60. Đi xe không đúng ở bậc lên xuống . . .	142
61. Đi xe không thò tay ra ngoài	144
62. Xe ngừng hàn, hãy lên xuống	146
63. Không đi trên bồn cỏ	148
64. Bài ôn	150

KDRĒČ I
Chương I

KÂO HRIĀM KNUIH JĀK
Em Tâp Tính Tốt

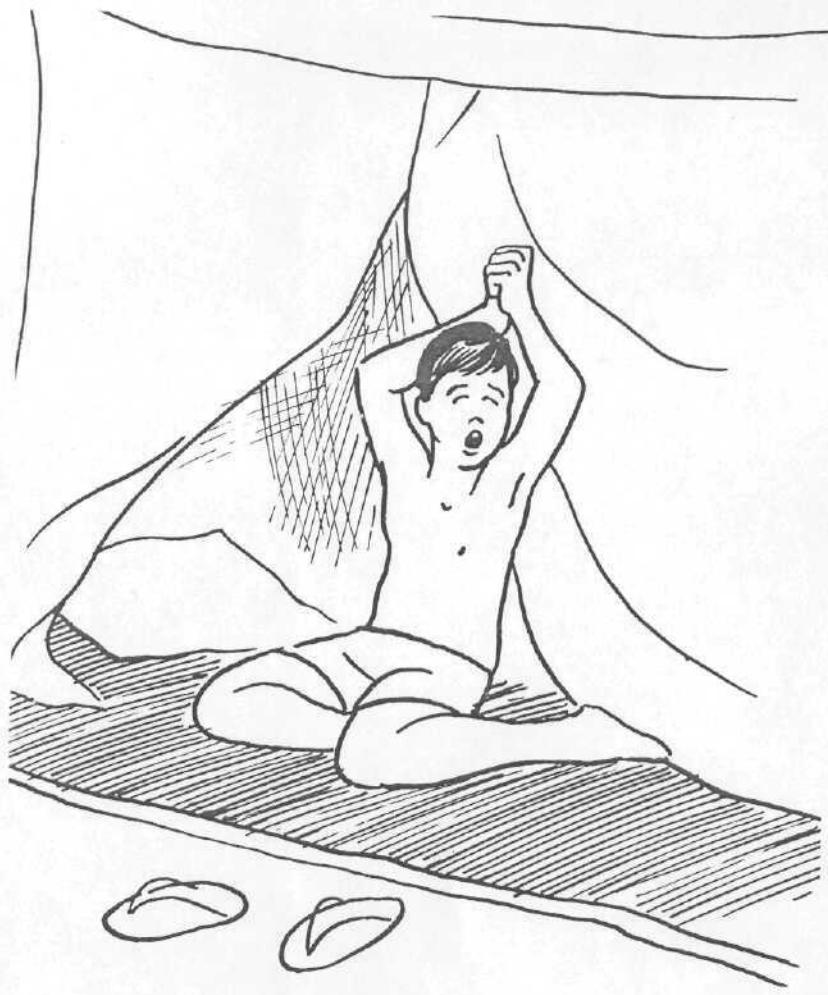
1. H'BAN LEH ANĂN Y-NER

Hồng Và Lạc

H'ban

Hồng

Y-Ner
Lạc

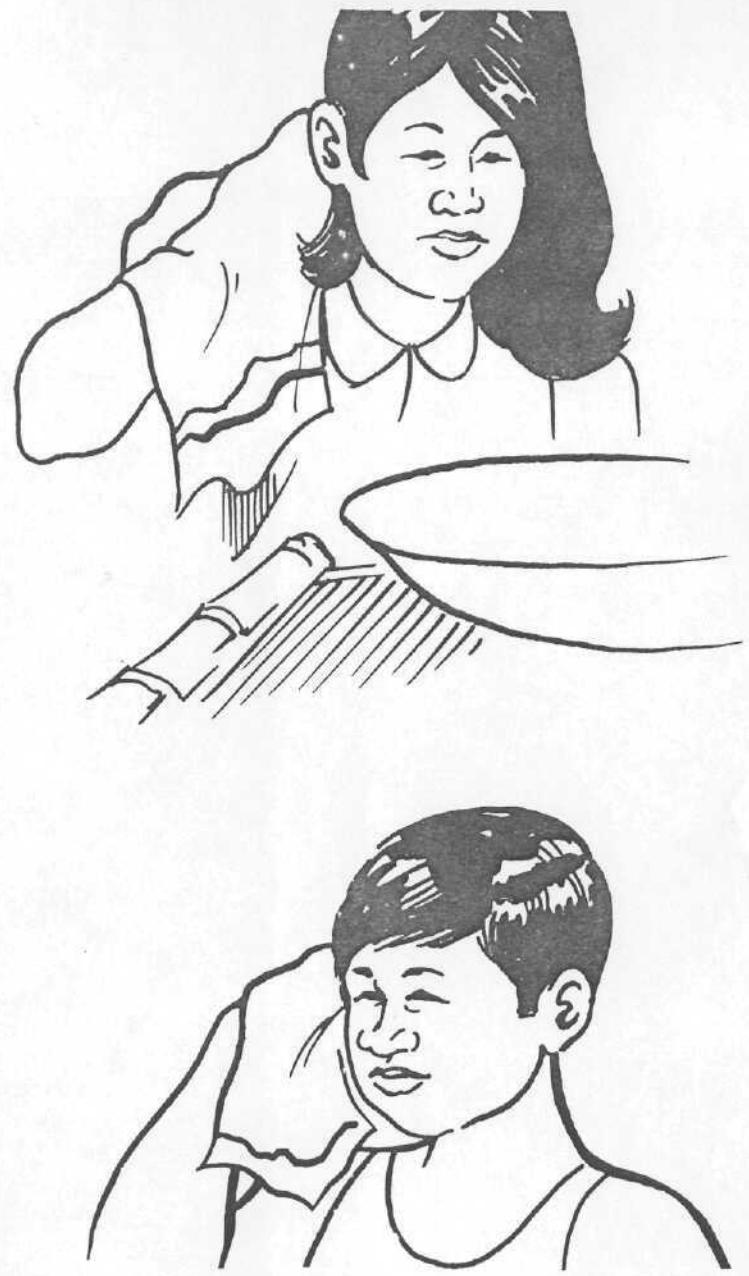
2. ČHAO MĂ PÔ ÊGEI

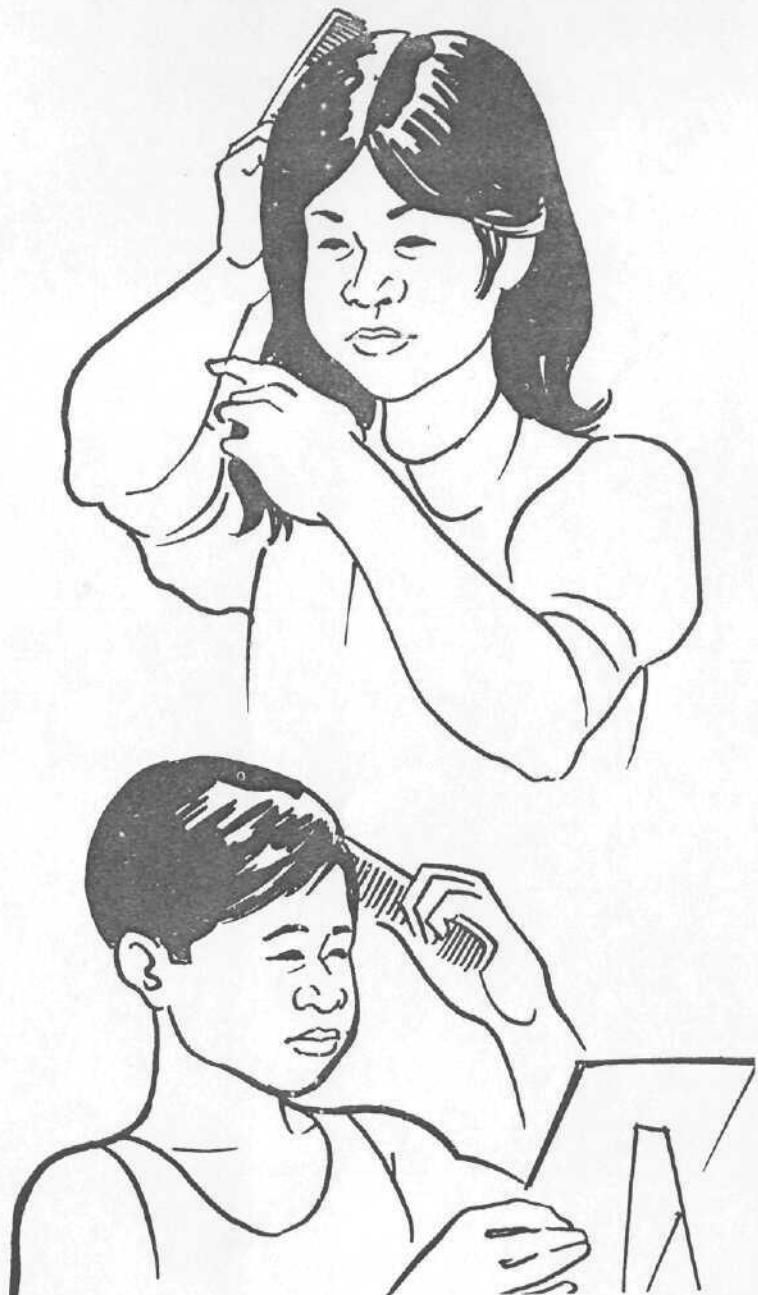
Đánh Răng Lấy

3. PAC MĂ PÔ ĐỖ MTA

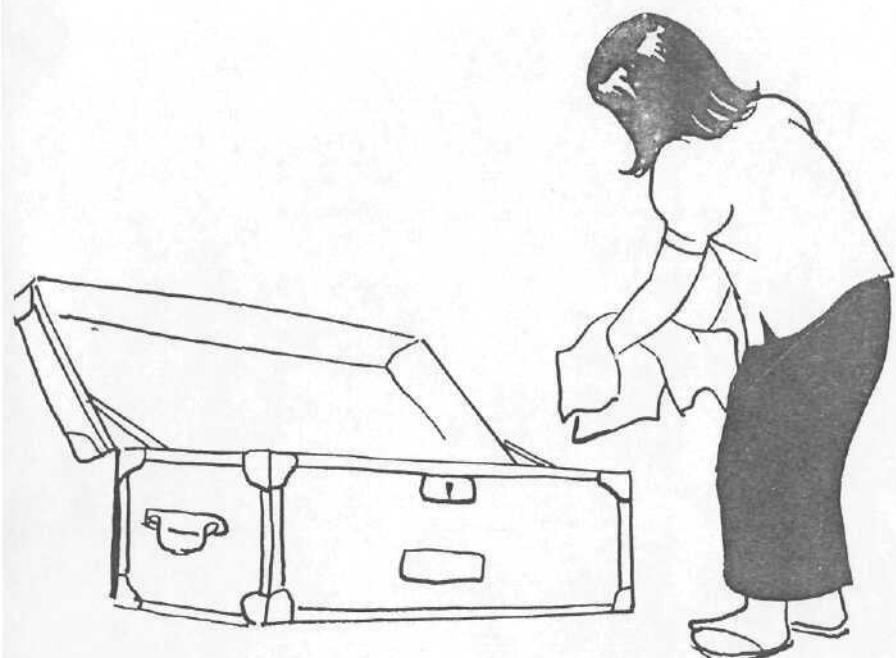
Rửa Mặt Lấy

5. MLIH LEH ANĂN ČŪT MĀ

PÔ ČHUM AO, YEP

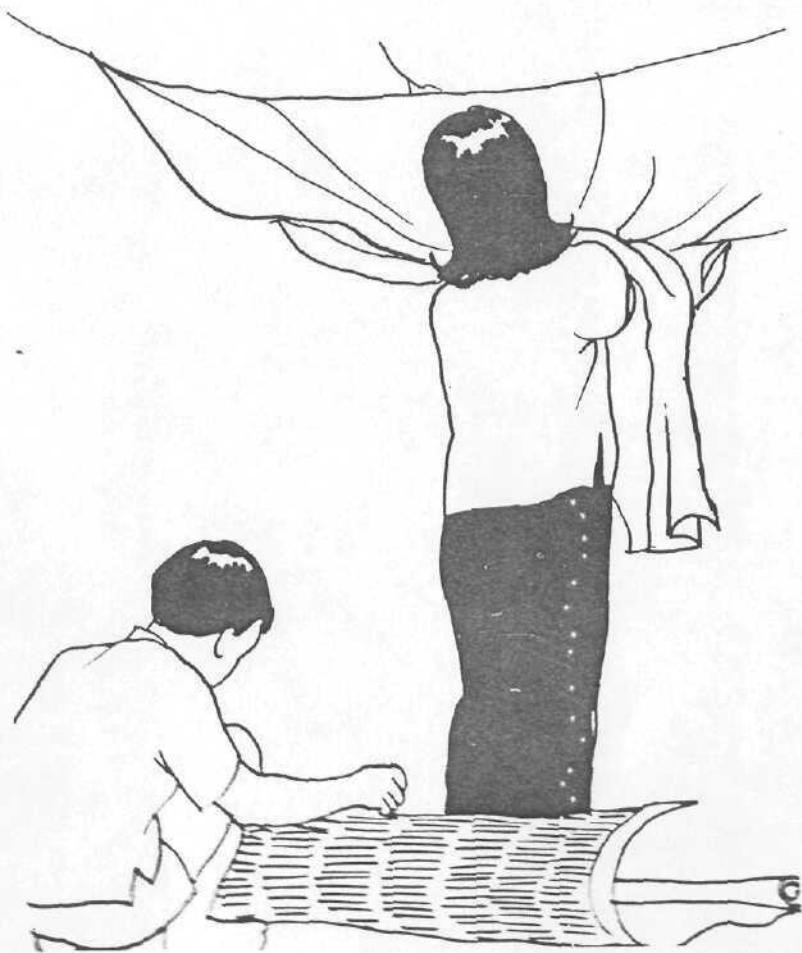
Thay Quần Áo Và Mang Dép Lấy

6. DĂP MŨNG, ABĂN, ANUÊ LEH ANĂN

CHŨM AO

Xếp Đặt Mùng, Mèn, Chiếu Và Quần Áo

7. DĂP JĀK HDRUÔM HRĂ MŌAR

Xếp Sách Vở Côn-gàng

8. KLEI WIT HRIĀM

Nga mă pô

Drei jing êmōng prōng prin,

Amâo bi dleh arăng.

Pač bô, gi bük, mlih ao,

Kngan drei pô yđh ngă.

Bài Ôn
Tự làm lấy

Chúng mình giờ đã khôn lớn,

Không muốn luôn luôn phiền ai.

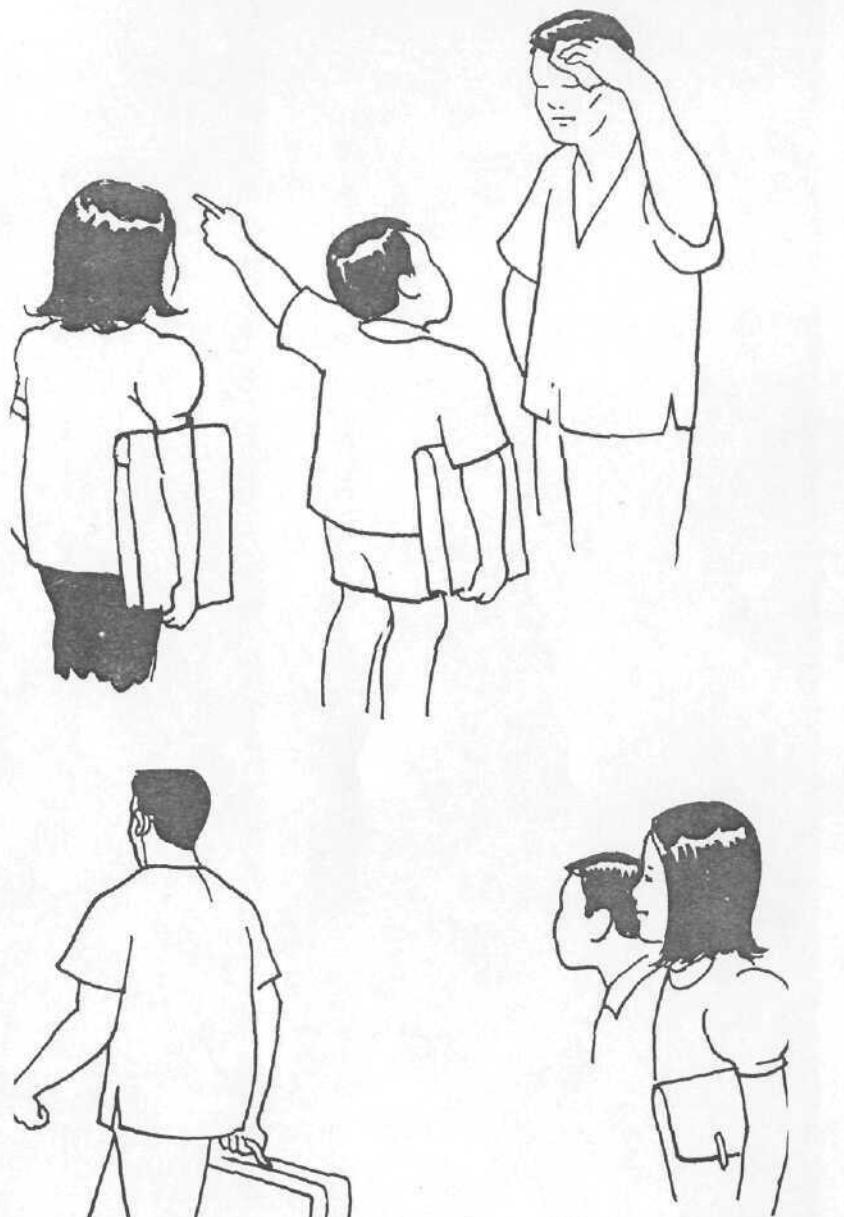
Đánh răng, chải đầu, thay áo,

Tay ta làm lấy gọn gàng.

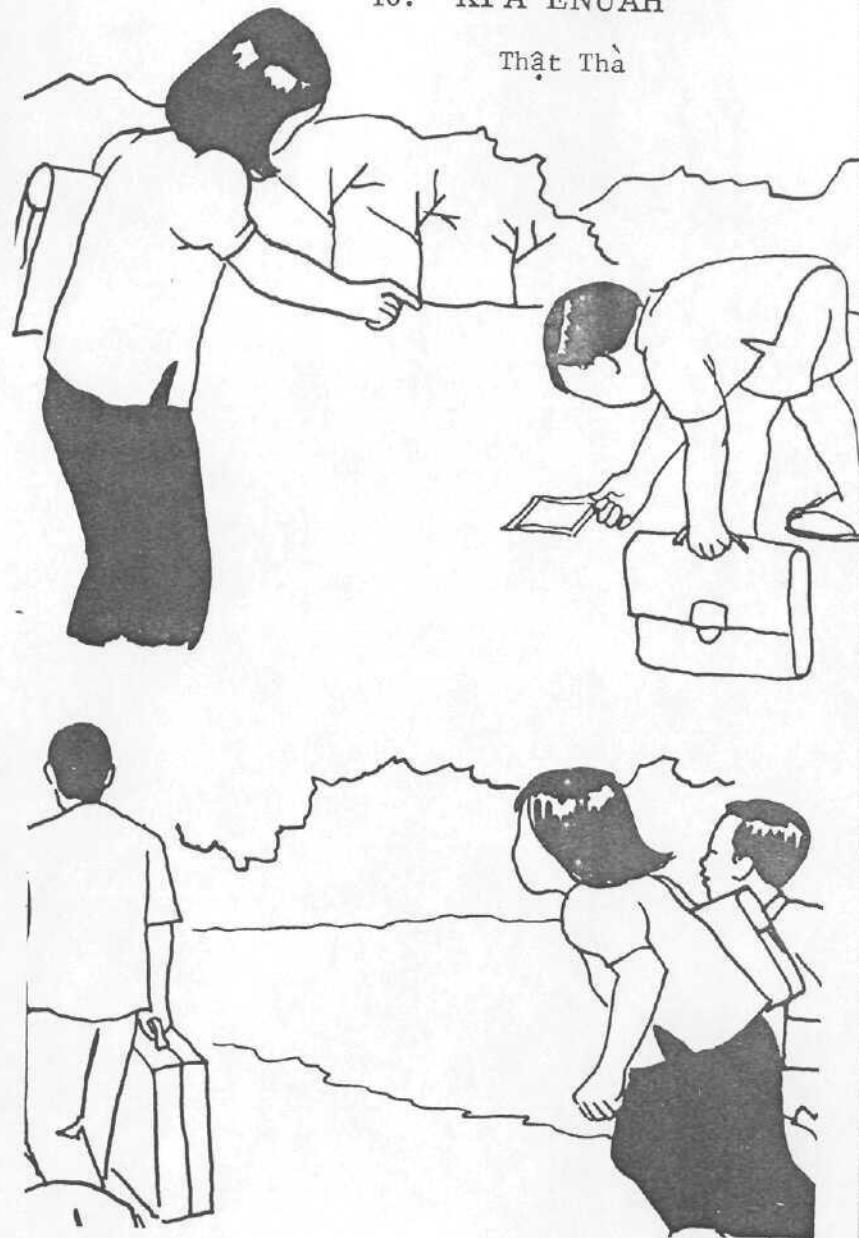
9. BLŨ ÊNÔ ÊNĂNG

Nói-năng Mạnh-dạn

10. KPĂ ÊNUAH

Thật Thà

II. BLŨ KPĀ

Nói Thật

12. TÔDAH DOH KÔH MÂO KLEI SUAIH PRAL

Có Sách-sẽ Mới Khôe Mạnh

13. DĂP HDRUÔM HRÃ MÔAR DJÖ ANÔK

Sách Vđ Xếp Đúng Chỗ

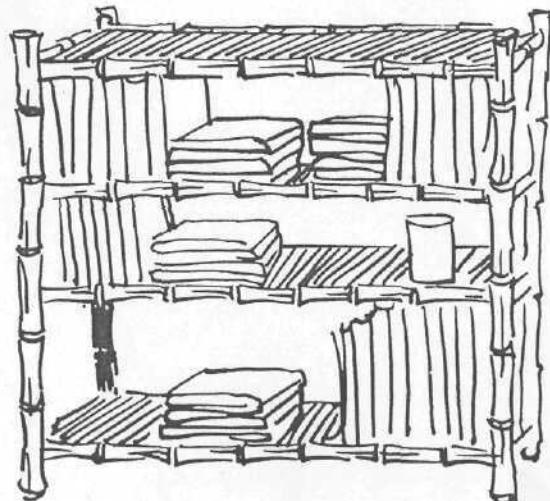
14. KLEI WIT HRIĀM

Bài Ôn

Ya anôk ih khăp?

Em thích cảnh nào?

Hlei ih tui hlue?

Em bắt-chuốc ai?

BRUĀ KĀO MĀ HLĀM GĀP DJUĒ

Sản-phẩm Em Trong Gia-dinh

KDRĒČ II

Chương II

15. AMA MĂ BRUĀ

Ba Làm Việc

Ama nao mă bruā.

Ba làm việc.

Ama tlăng ênah.

Ba đang cuốc đất.

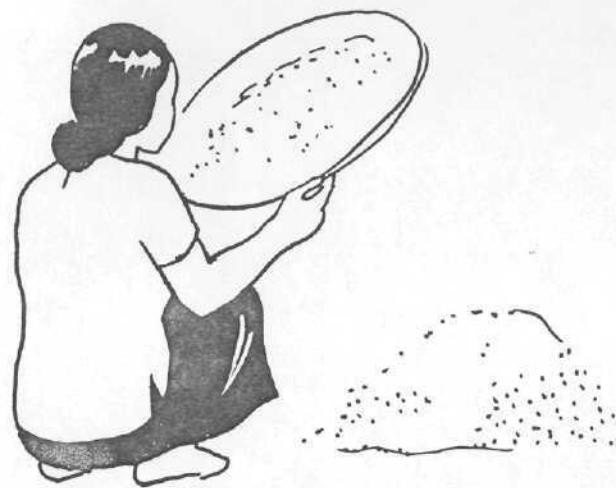
16. AMĨ MÃ BRUÃ

Má Lãm Viêc

Amĩ boh čhum ao.

Má giặt quần áo.

Amĩ kpei braih.

Má sây gạo.

Amĩ jhit ao.

Má vá áo.

17. RĂNG KRIÊ ANAK

Trông-nom Con Cái

Ami bi mnei Y-Na.

Má tắm cho Việt.

Ami mdluh mungle kđ
Y-Na pít.

Má thả mùng cho Việt ngủ.

Ao Y-Ner jing tĩ.
Ami jhit ao nu.

Áo Lạc rách.
Má khâu lại.

18. Y-NER JING ENGOH

Lạc Đau

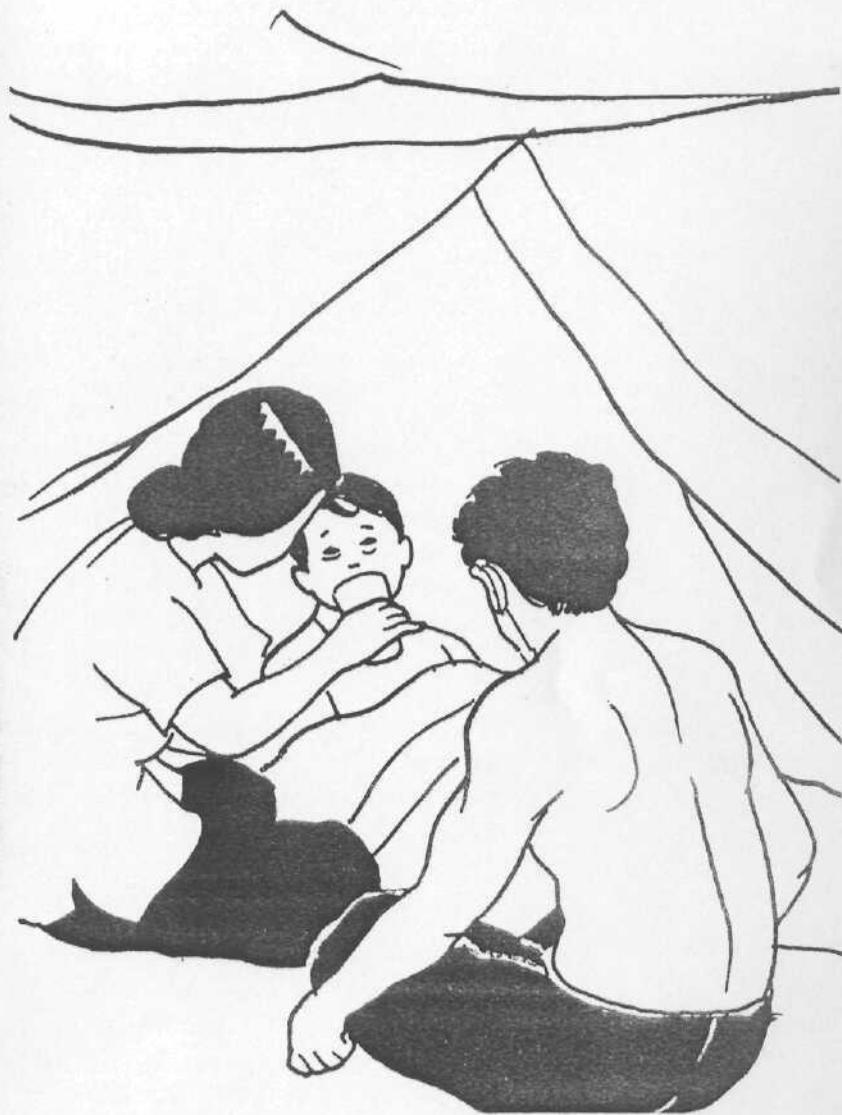

Y-Ner jing êngoh.

Lạc đau.

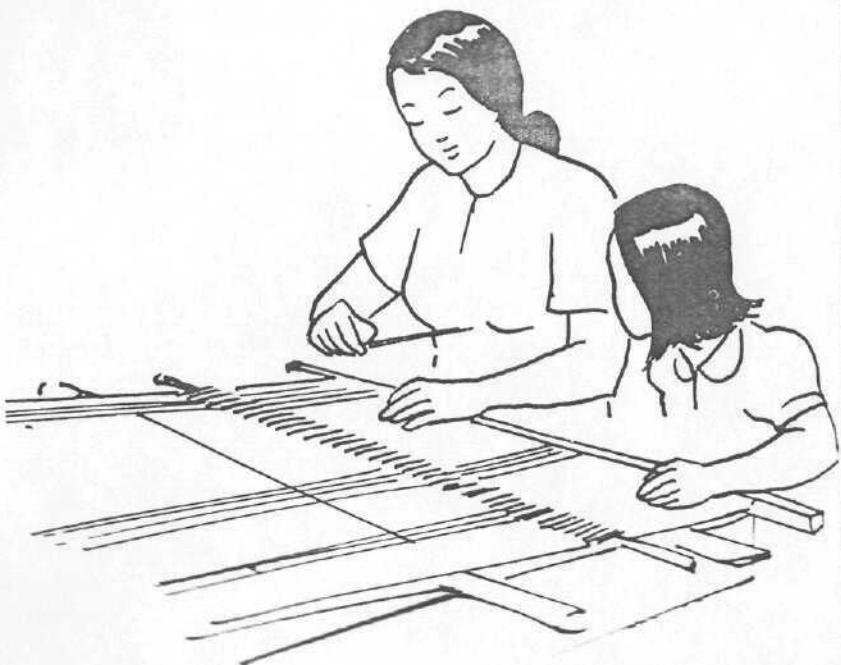
Ami bi mnăm Y-Ner êa drao.

Má cho Lạc uống thuốc.

19. BI HRIĀM ANAK

Dạy Con

Ami bi hriām H' Ban mnam kpan luə̄n.

Má dạy Hồng dệt vải.

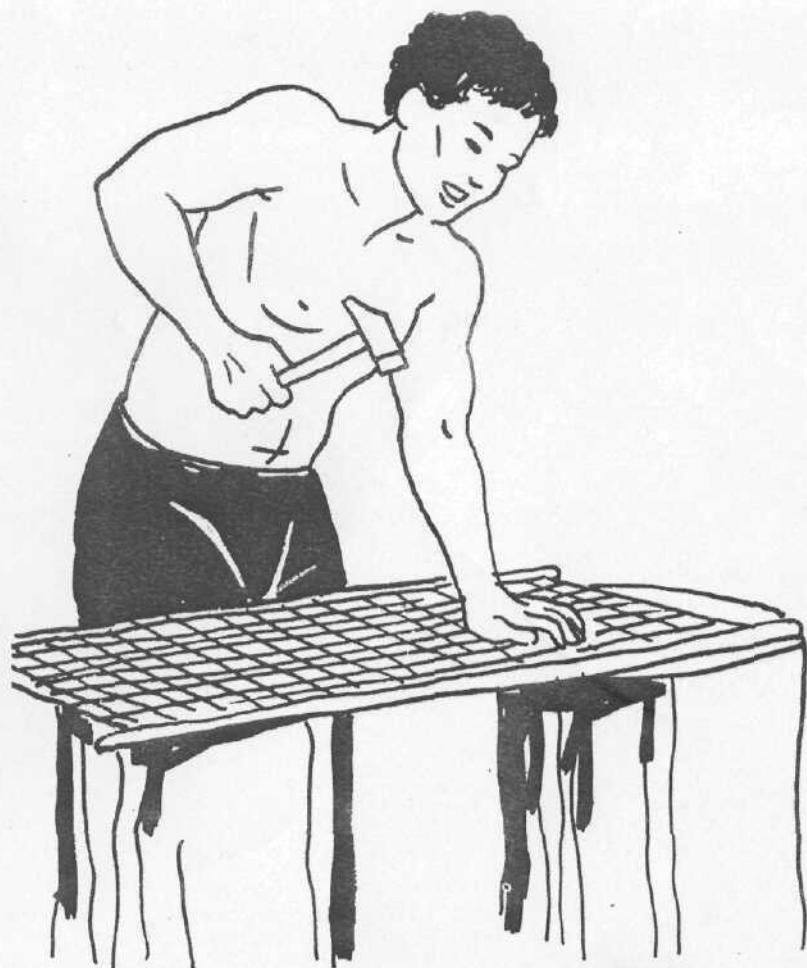

Ama mtô Y-Ner hriām hră.

Bà dạy Lạc học.

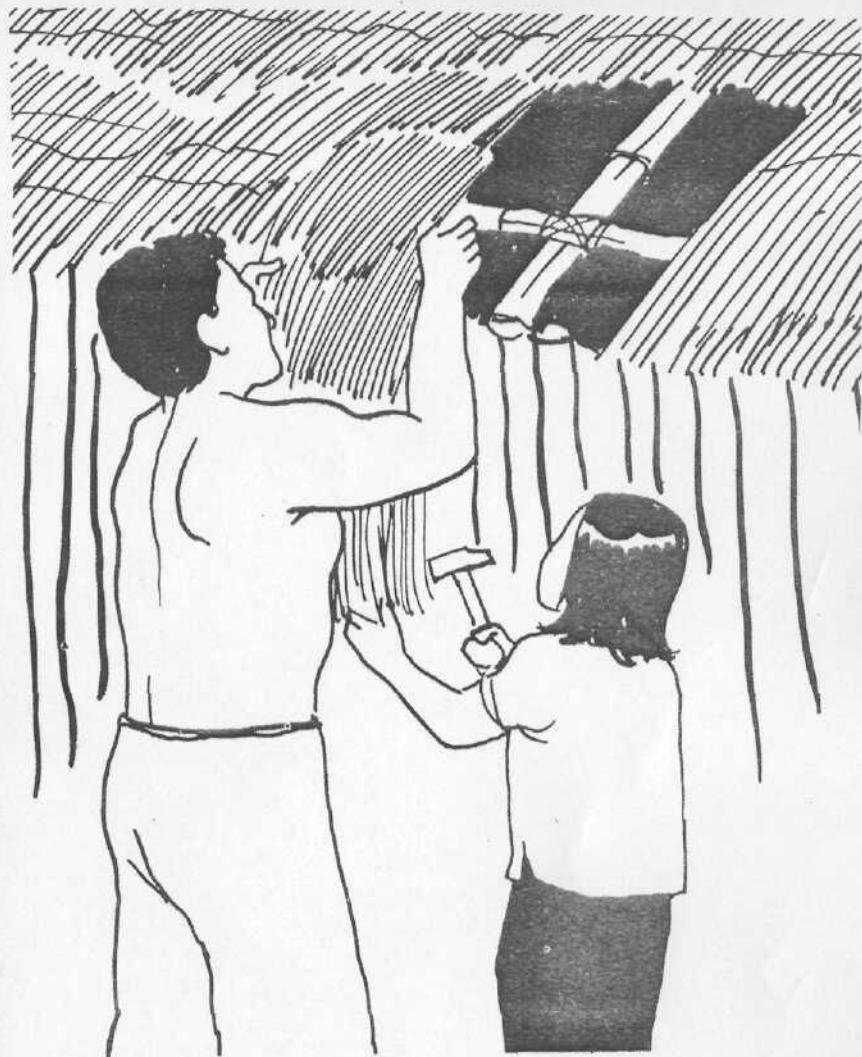
20. AMA PRĂP MKRA SANG

Ba sửa-sang Nhà Cửa

Ama mkra băng bhă sang.

Ba sửa cánh cửa hù.

Ama duôl čuôr sang.

Ba sửa mái nhà.

21. KLEI WIT HRIĀM

Bài Ôn

Ya ama ngă?

Ba làm gi?

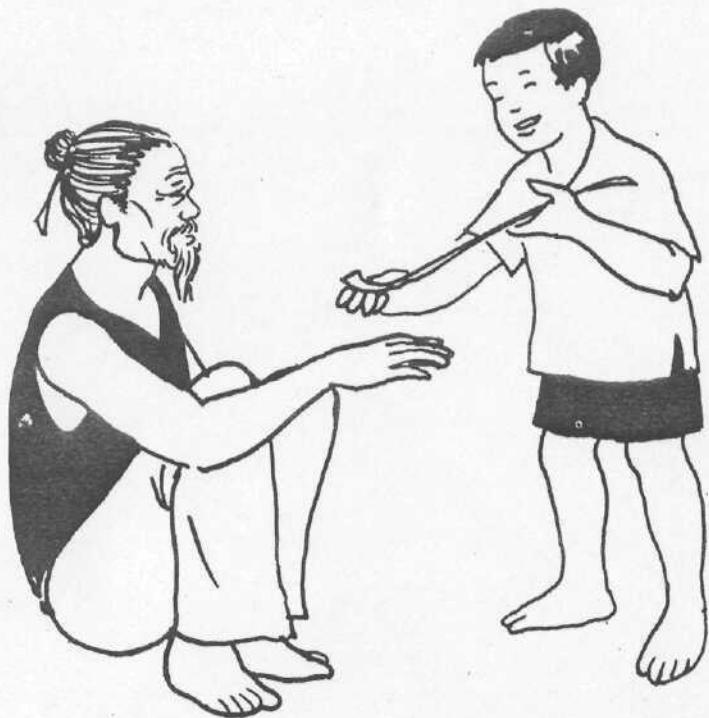

Ya ami ngă?

Má làm gi?

22. BI MÓAK ADUÔN AÊ

Làm Vui Lòng Ông Bà

Y-Ner myđr đǐng hăt kơ aê ū.

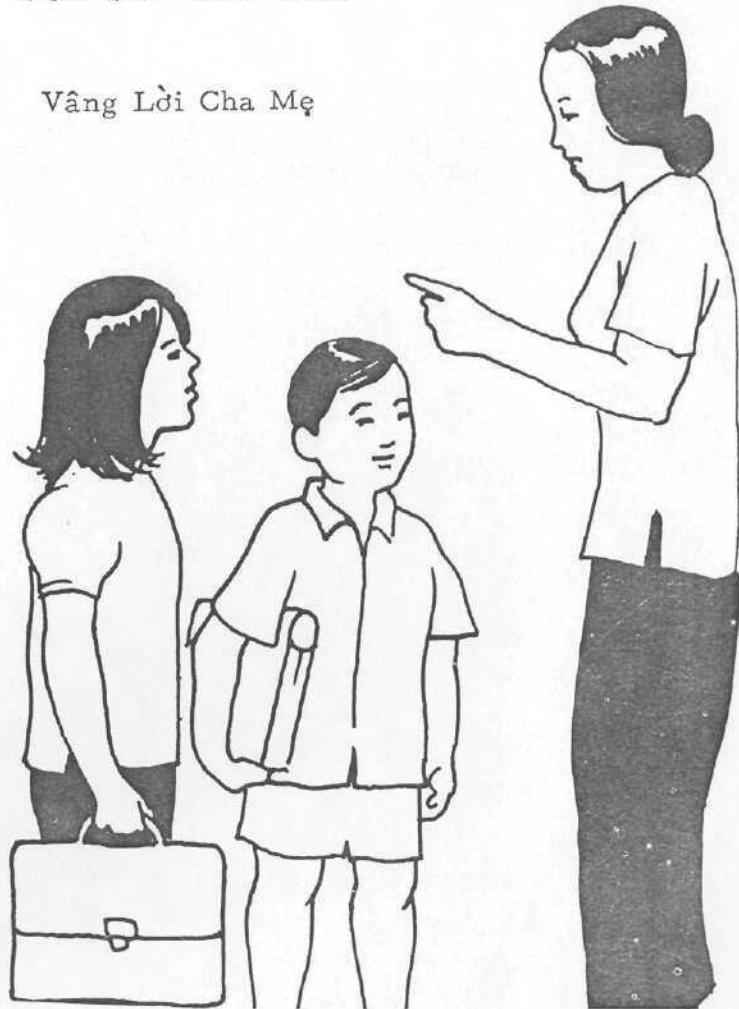
Lạc đưa Ông điếu cho Ông.

H'Ban brei giêt êa mnăm kơ aduôn ū.
Hồng đưa bầu nước uống cho bà.

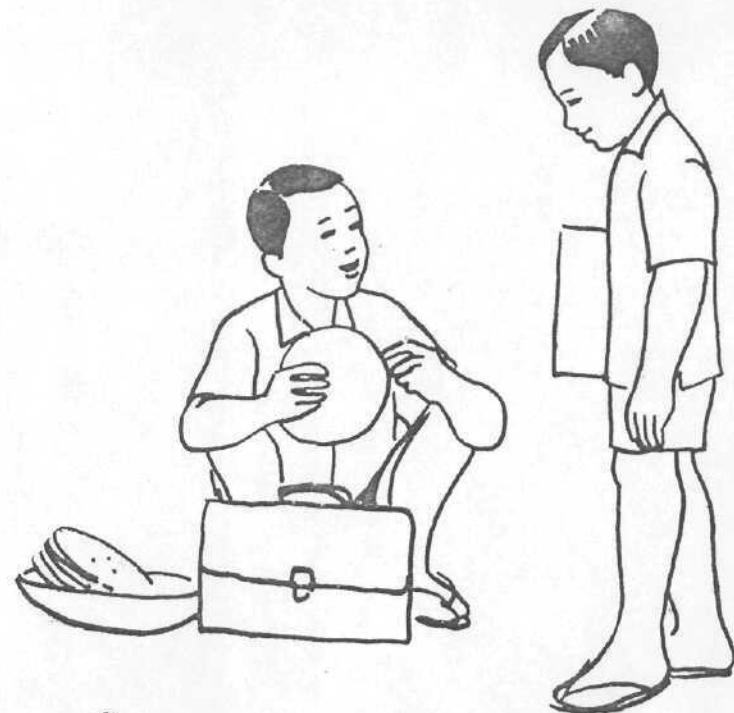
23. GƯỚT SẮP AMĨ AMA

Vâng Lời Cha Mẹ

"Đăm diih bỗng ôh bêñ arăng či
ktuē êlan hõ."

"Các con đừng ăn bánh bán dọc đường."

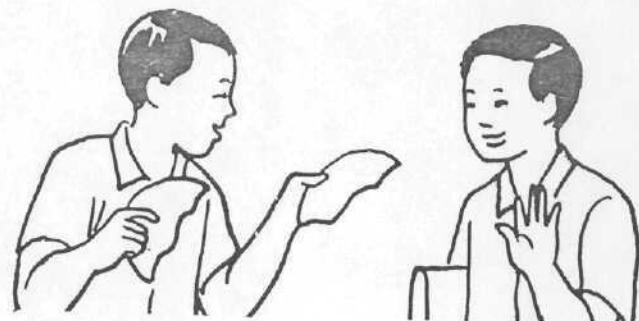

"Bêñ anei jing jăk sôňák lah!"

"Bánh này ngon lắm!"

"Lač jăk kđ ih, kāo amāo čiăng
bỗng bêñ ôh."

"Cá m ơn, tôi không ăn."

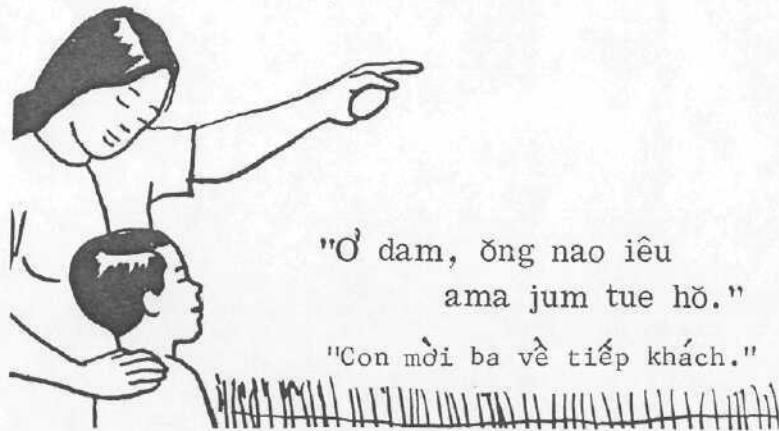
24. LUĂ GŨ HỒNG AMĨ AMA

Lẽ-phép Vói Cha Mẹ

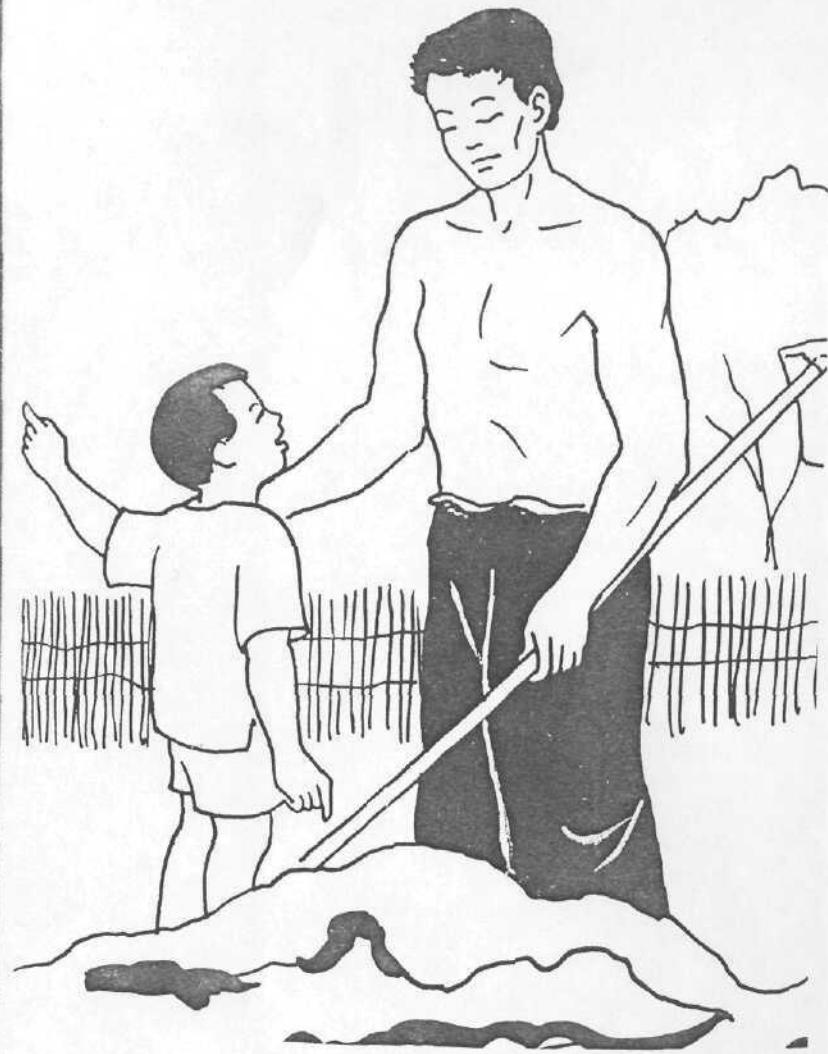
Sang Y-Ner māo tue.

Nhà Lạc có khách.

"Ô dam, ống nao iêu
ama jum tue hố."

"Con mời ba về tiếp khách."

"Ô ama, māo tue lah!"

"Thưa ba, có khách à!"

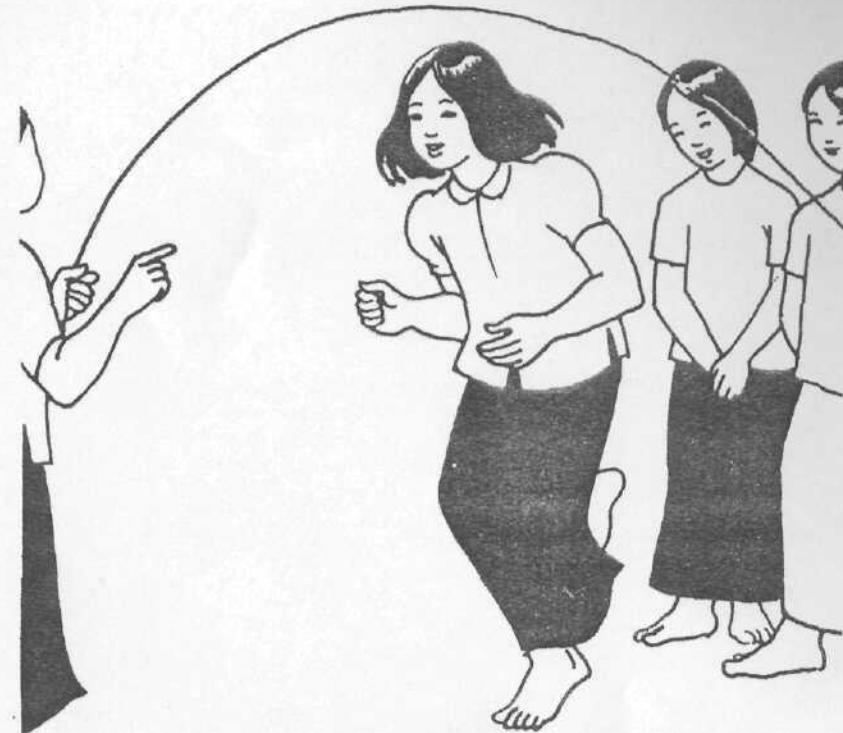
25. BLŨ TLAO MHAČ HŐNG AMAI, AYŐNG

Nói-năng Lễ-phép Với Anh Chị

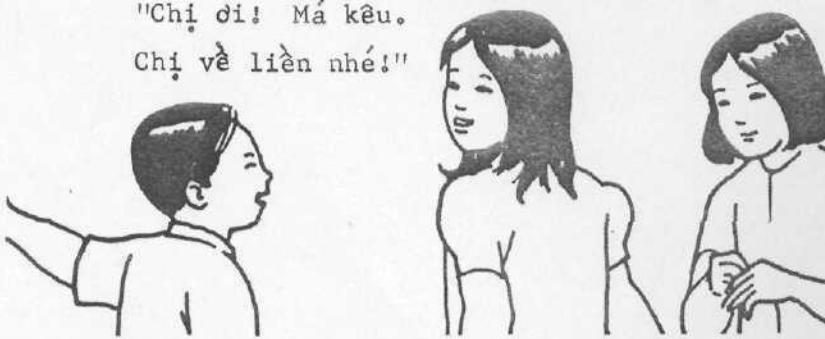
"Nao iêu H'Ban wít hő!"

"Đi gọi Hồng về cho má!"

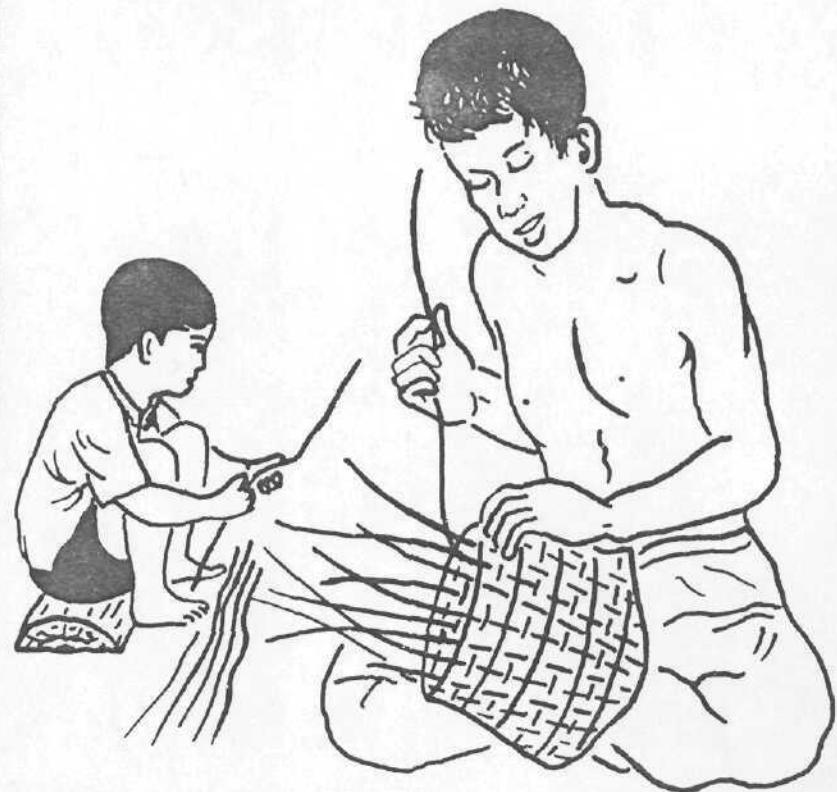
"Ô amai, ami iêu lah.
Amai wít mtam hő!"

"Chị ơi! Má kêu.
Chị về liền nhé!"

26. DRU AMĨ AMA

Giúp Đõ Cha Mẹ

H'Ban leh anăñ Y-Ner dru ami ama.
Hồng và Lạc giúp đỡ ba má.

27. ĐRU AMA KRIH PHŨN BOH
Giúp Cha Tưới Cây

H'Ban leh anăñ Y-Ner krih phũn
boh hǒng ama dinū.

Hồng và Lạc cùng tưới cây với cha.

28. RĂNG KRIÊ ADEI ĐEH

Coi-sóc Em Nhỏ⁷

H'Ban rao kngan adei ū.

Hồng rửa tay cho em.

Y-Ner mčiêm adei ū?

Lạc cho em ăn.

29. KLEI WĨT HRIĀM

Bài Ôn

Hđeh đítet anei năng bi mni mđ?

Ya ngă?

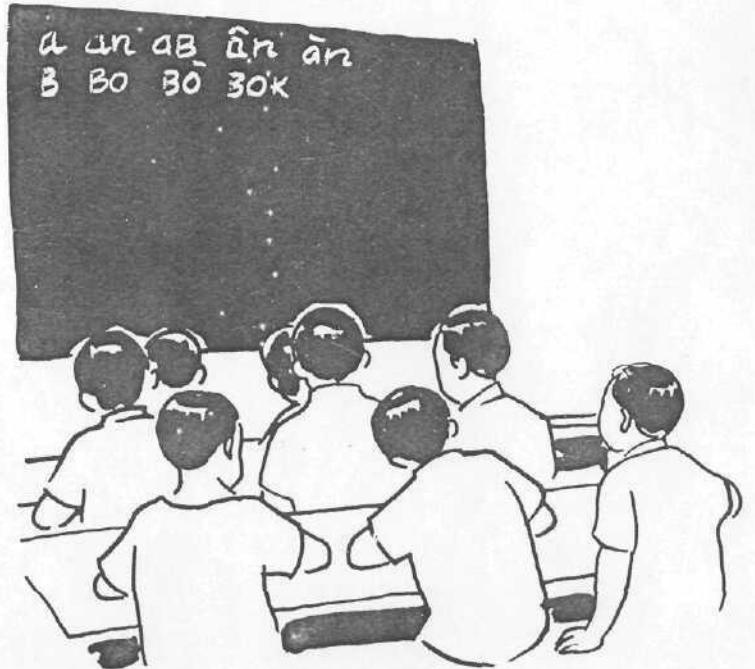
Em bé này có đáng khen không?
Tại sao?

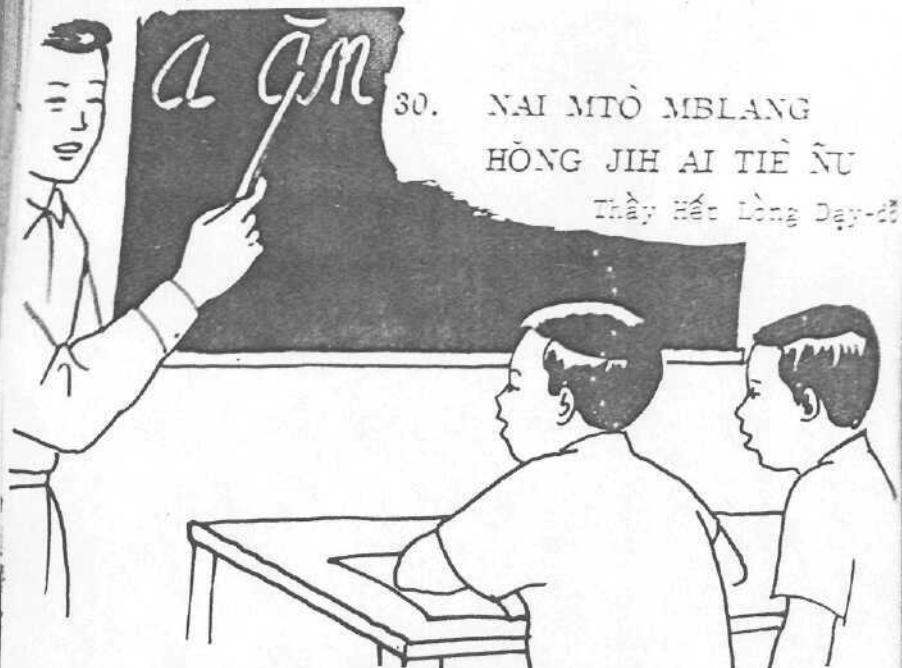
KDRÊČ III

Chương III

BRUĀ KÂO NGÃ TI SANG HRĂ

Bôn-phận Em ô Hoc-đường

30. NAI MTÒ MBLANG
HÒNG JIH AI TIỀ ÑU
Thầy Hết Lòng Dạy-dỗ

Nai mtò hriăm dlăng.

Thầy dạy tập đọc.

Nai yăl dliê.

Thầy kể chuyện.

Nai mtò Y-Ner hriăm
đi h.

Thầy dạy Lạc viết.

Ti sang, nai krõng ală mă bruă.

Ở nhà, thầy làm việc đến khuya.

31. KHĂP PAP PHUNG HDEH HRIĀM HRĀ
Thương Yêu Học Trò

Y-Nam amāo māo hdruōm mōar ôh.
Nai brei kđ nu sa pōk hdruōm mōar.

Y-Nam lač :

"Kāo lač jāk kđ nai."

Nam khōng có vđ. Thầy cho em một cuốn.

Nam nói: "Em cảm ơn thầy."

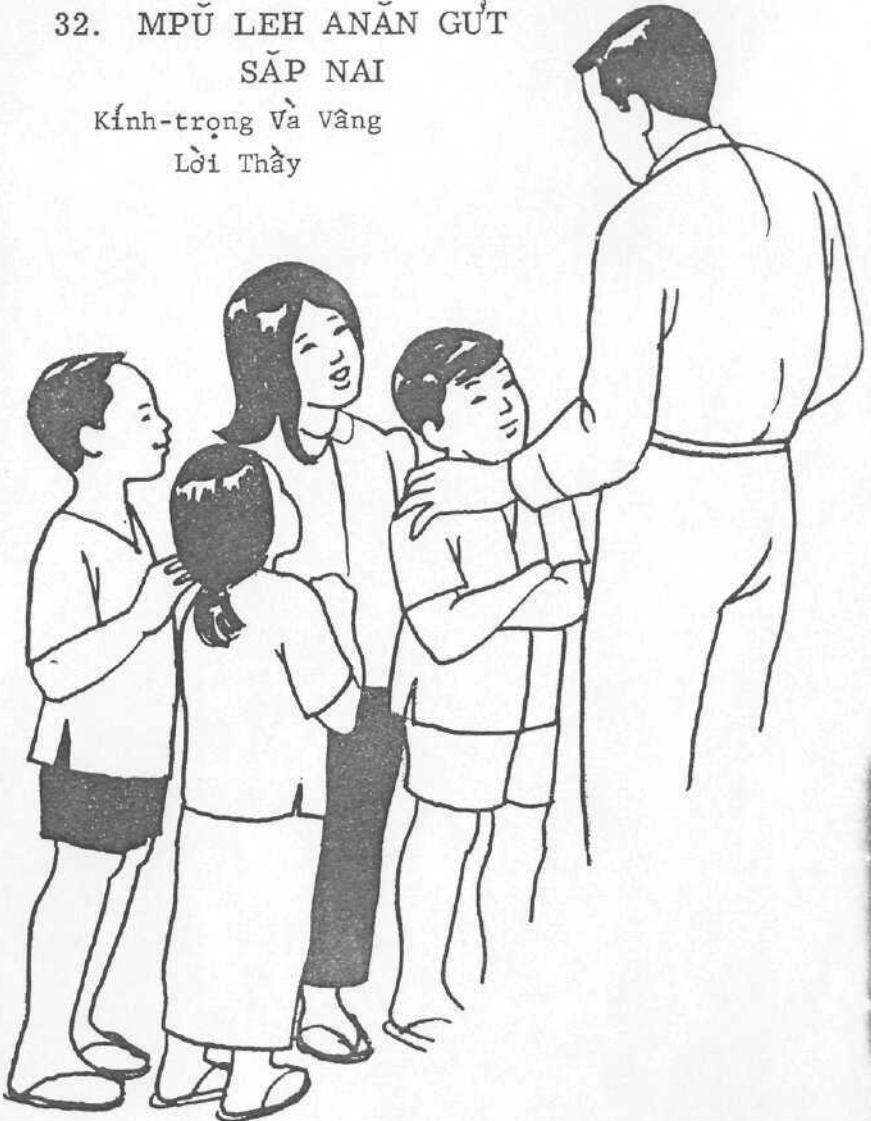
Nai bi hriām phung hdēh hlăp.

Thầy hướng dẫn học sinh chơi.

32. MPŨ LEH ANÃN GUT
SÃP NAI

Kính-trọng Vâ Vâng
Lời Thầy

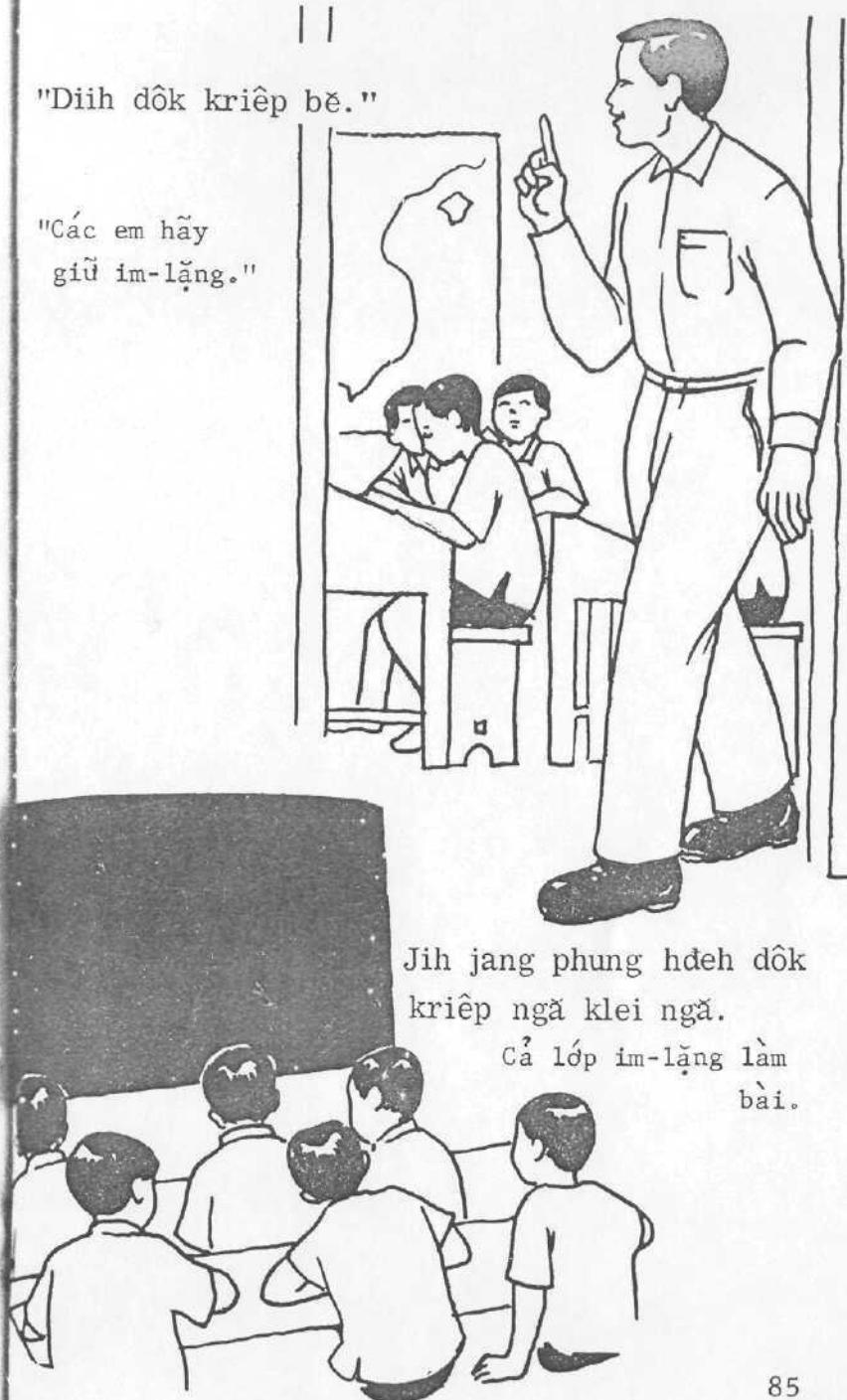
H'Ban, Y-Ner leh anãn phung gấp kkuh
nai.

Hồng, Lạc và các bạn chào thầy.

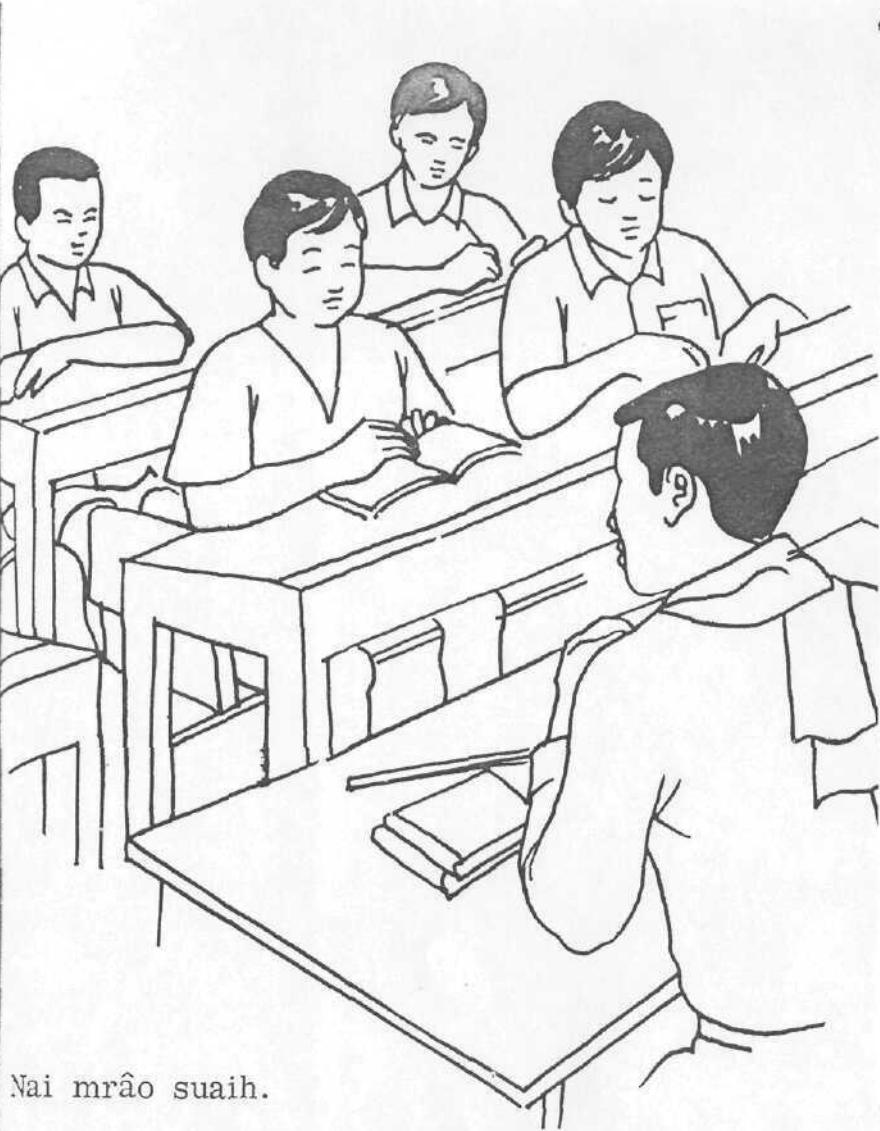
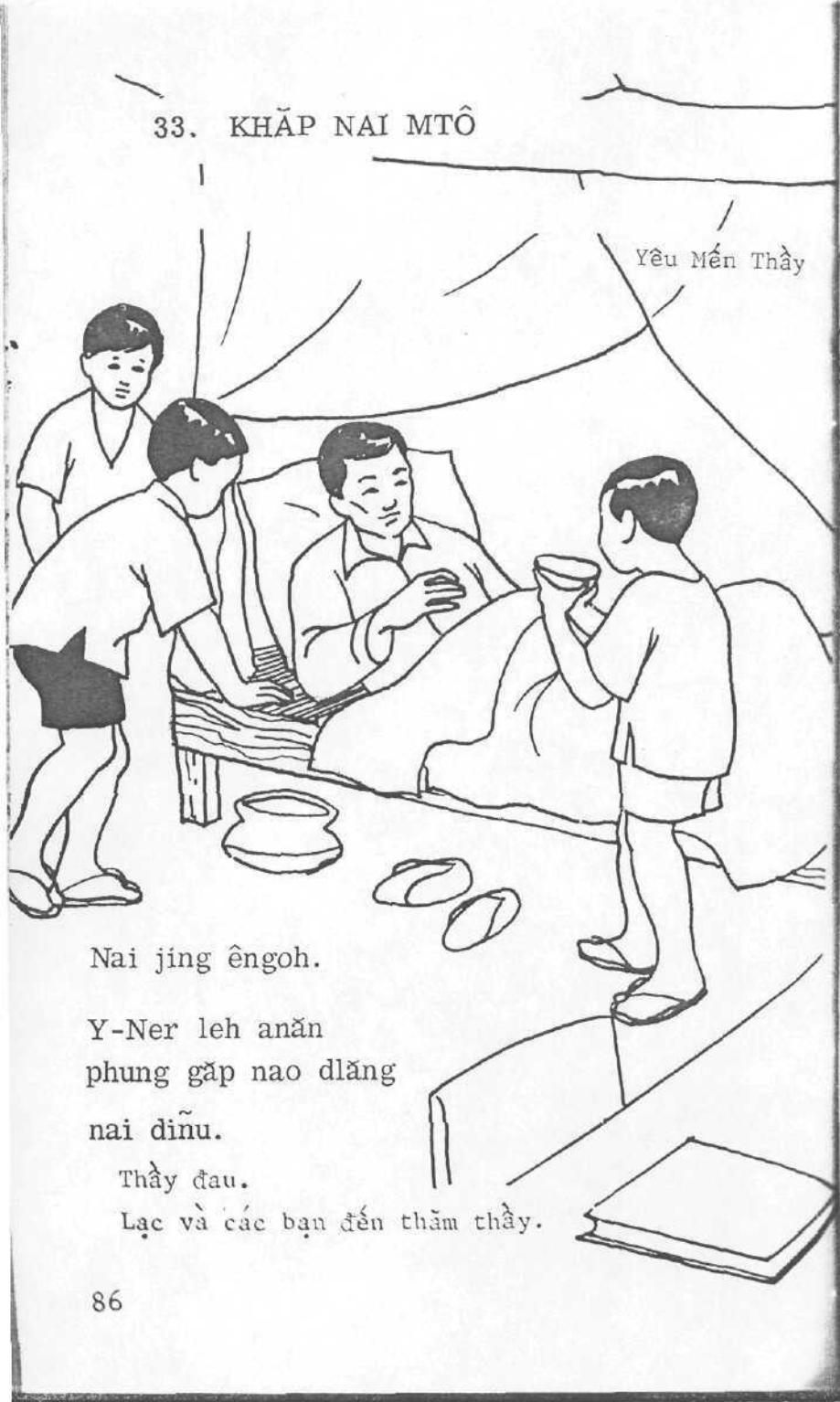
"Diih dôk kriêp bě."

"Các em hãy
giữ im-lặng."

Jih jang phung hđeh dôk
kriêp ngă klei ngă.
Cả lớp im-lặng làm
bài.

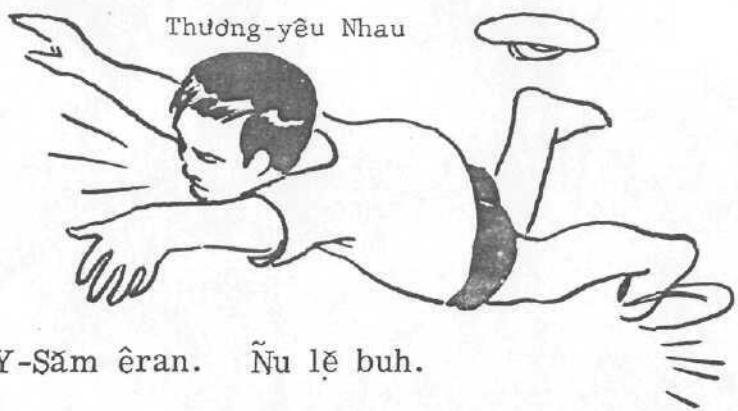

33. KHĂP NAI MTÔ

34. KHĂP HDĂNG GẶP

Thương-yêu Nhau

Y-Săm êran. Nu lĕ buh.

Phung gấp nao mtam phă ũn.

Y-Ner nao duah nai.

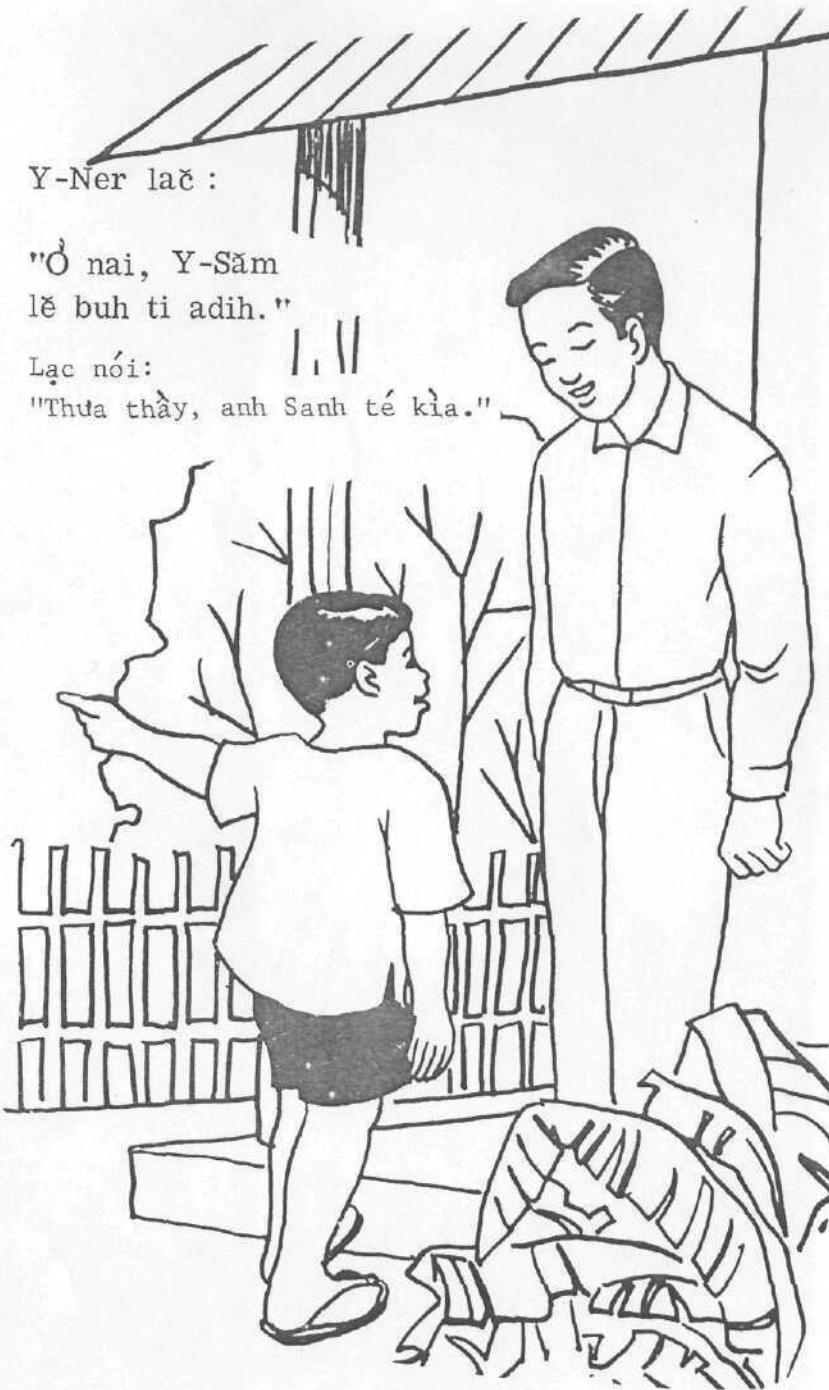
Các bạn vội chạy đến. Lạc đi tìm thầy.

Y-Ner lač :

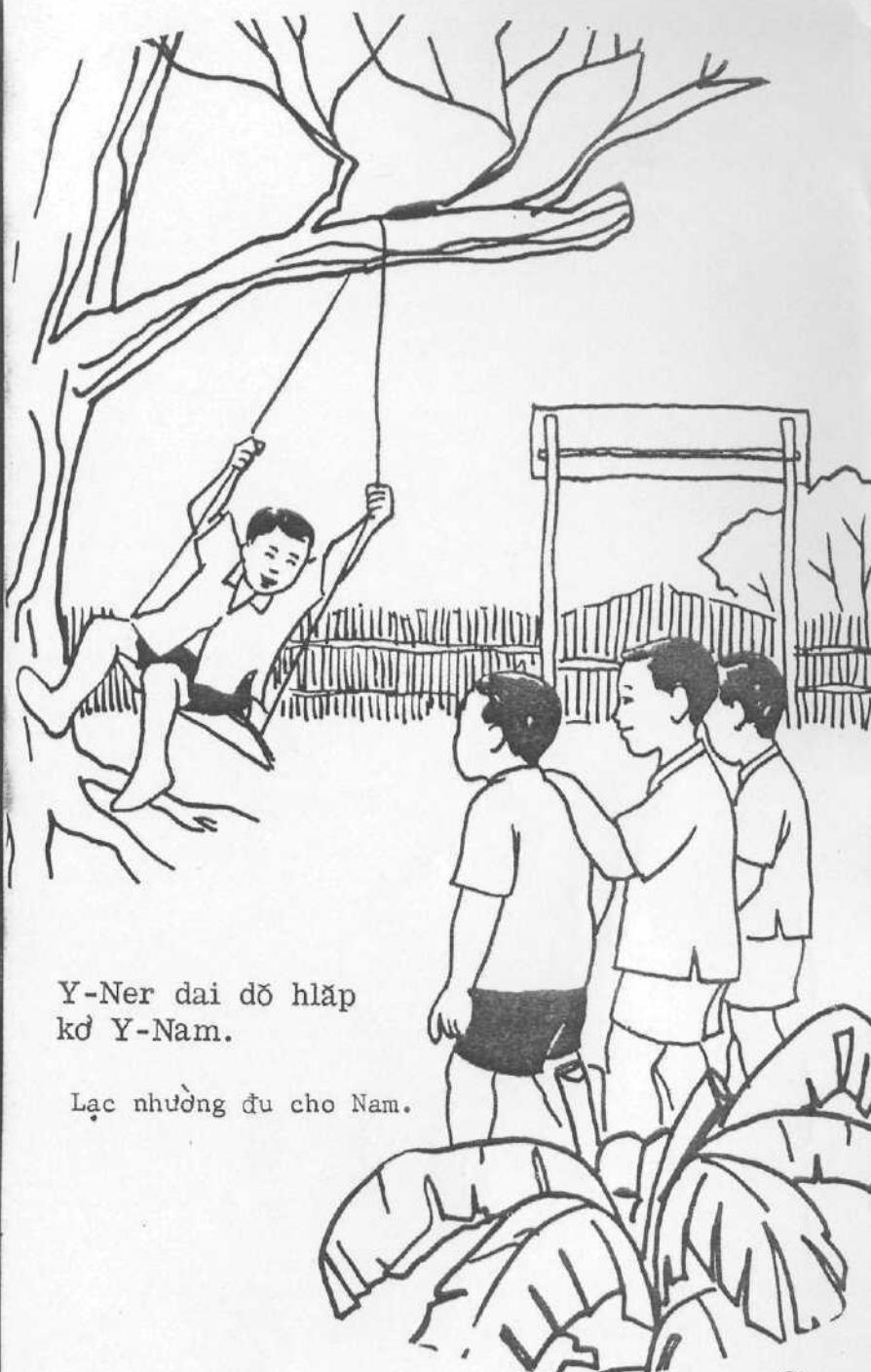
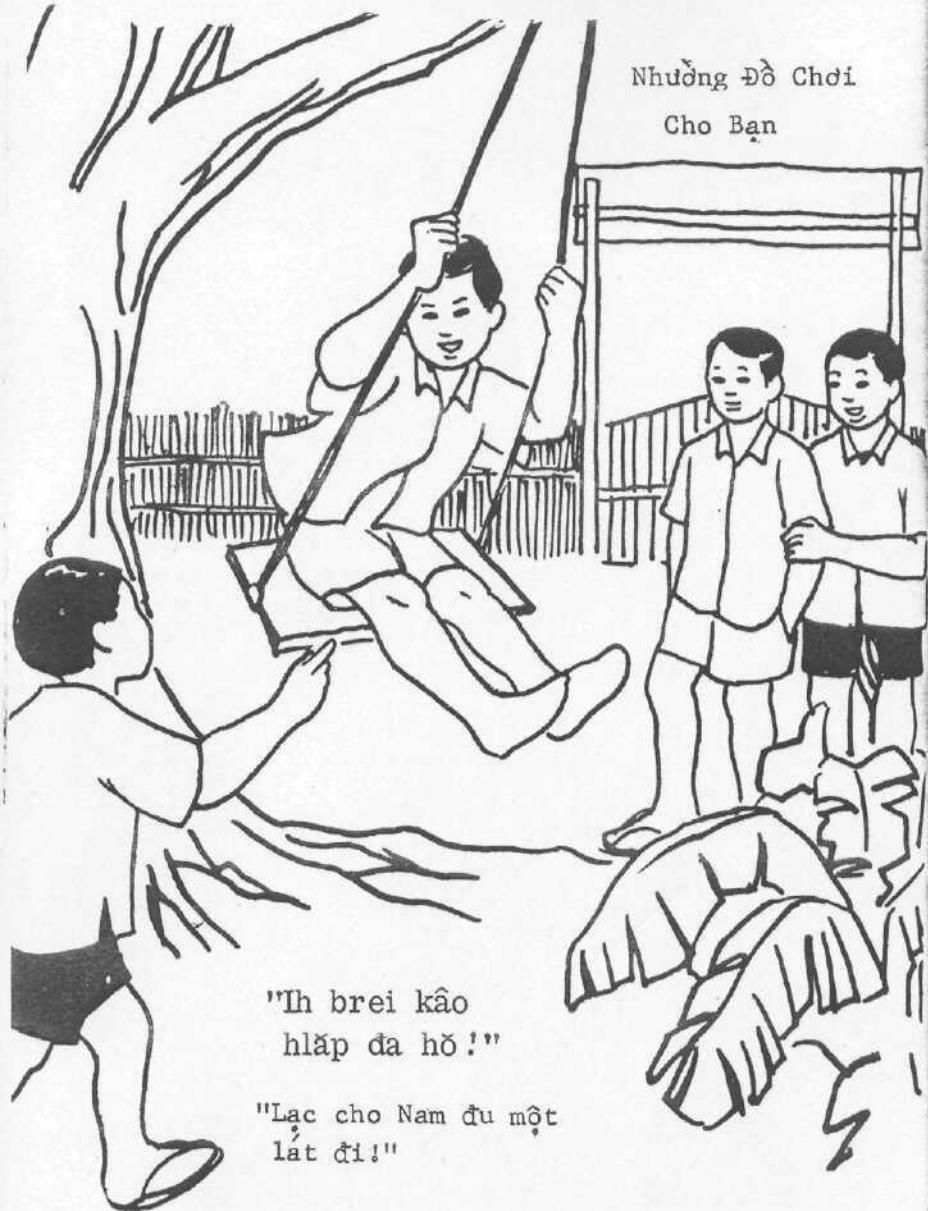
"Ô nai, Y-Săm
lĕ buh ti adih."

Lạc nói:

"Thưa thầy, anh Sanh té kia."

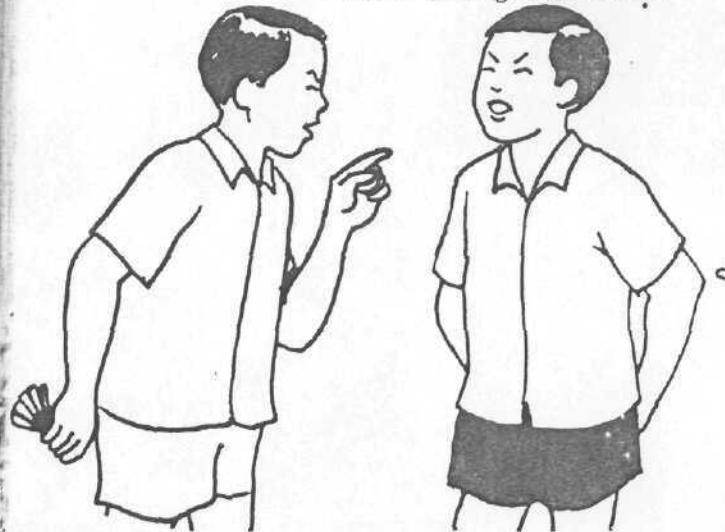

35. DAI DŌ HLĂP KỞ BÌNG GẶP

36. HLĂP HRĂM MBĬT MŌAK MNĀI

Chơi Chung Hòa-thuận

Găp Y-Ner dôk bi tăng
Bạn Lạc đang gây-gỗ.

Y-Ner ghă dinū.
Lạc can-ngăn.

Lạc và các bạn chơi đùa vui-vẻ.

37. HLAP ÉNÓ ÉNÁNG

Y-Ner mbit hong phung gap hlap "mmia kof".

Lac cung ban choi
"cuop co".

Gap nu tiok pah nu.

Ban Lac ruot theo.

Chơi Thang-thán

Nai lač :
"Epul Y-Ner hōng."

Thầy nói:
"Toán của Lạc thắng."

Y-Ner lač :

"Ô nai, epul kāo luč.
Pô anei pah leh djō ti
mra kāo."

Lac nói:

"Thưa thầy, toán chúng em thua.
Anh này đã đập trúng vai em."

38. KLEI WIT HRIĂM

Nai krōng ală mkra ...

Bài Ôn Y-Ner pōk đuôn ... nai.

Thầy sửa ... tới khuya.
Lạc dỗ nón ... thầy.

H'Ban dai ... kđ gấp.
Hồng nhường ... cho bạn.

Y-Ner mbha mtei kđ ...

Lạc chia chuối cho

39. KKUH KÒ

Phung hđeh hriām hră kkuh kò.

Dinū dōk kpă asei mlei.

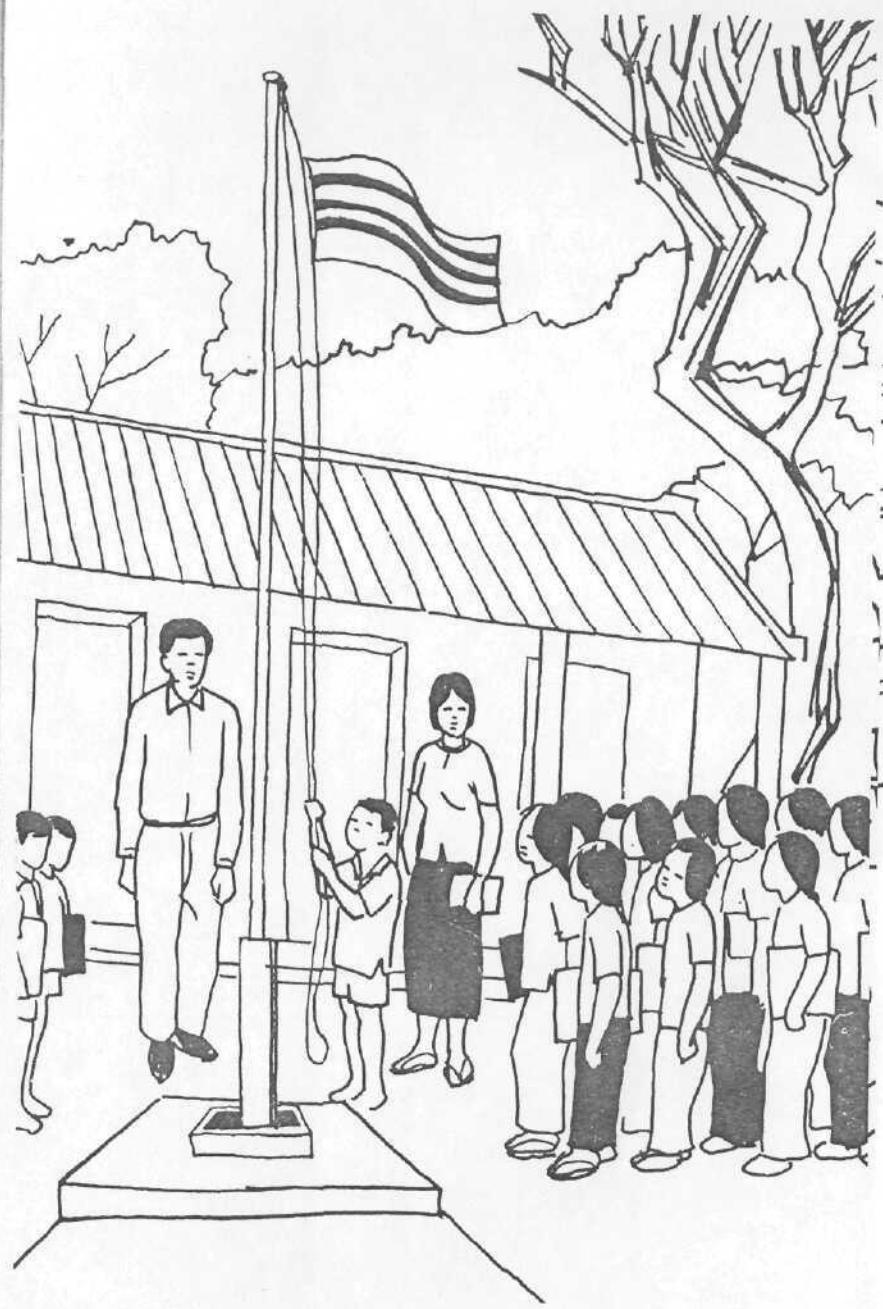
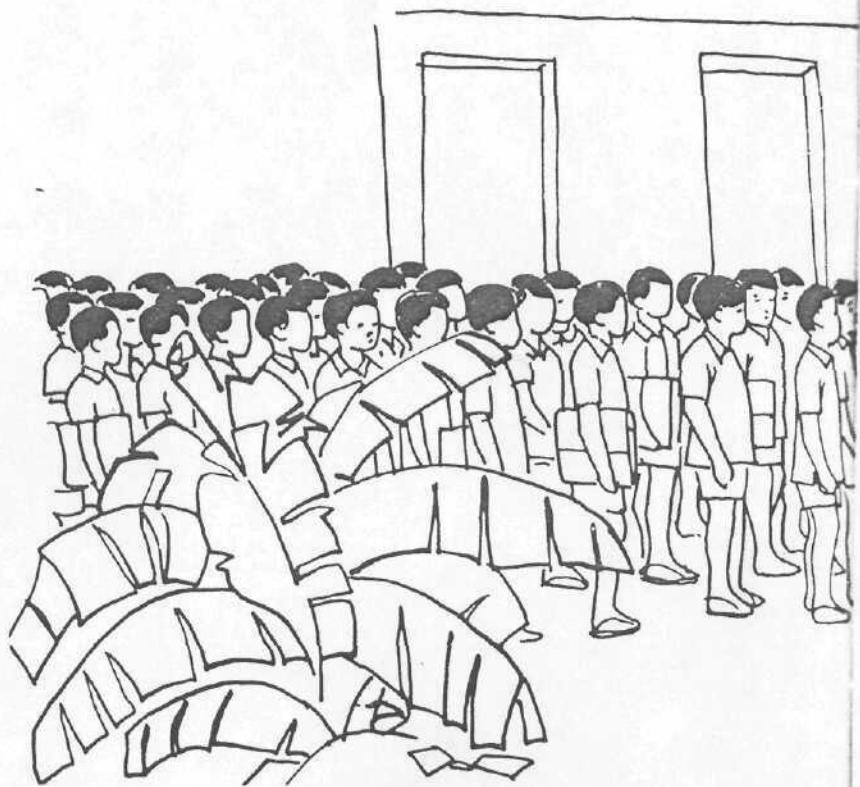
Dinū mmun̄ djō dōk.

Chào Cờ

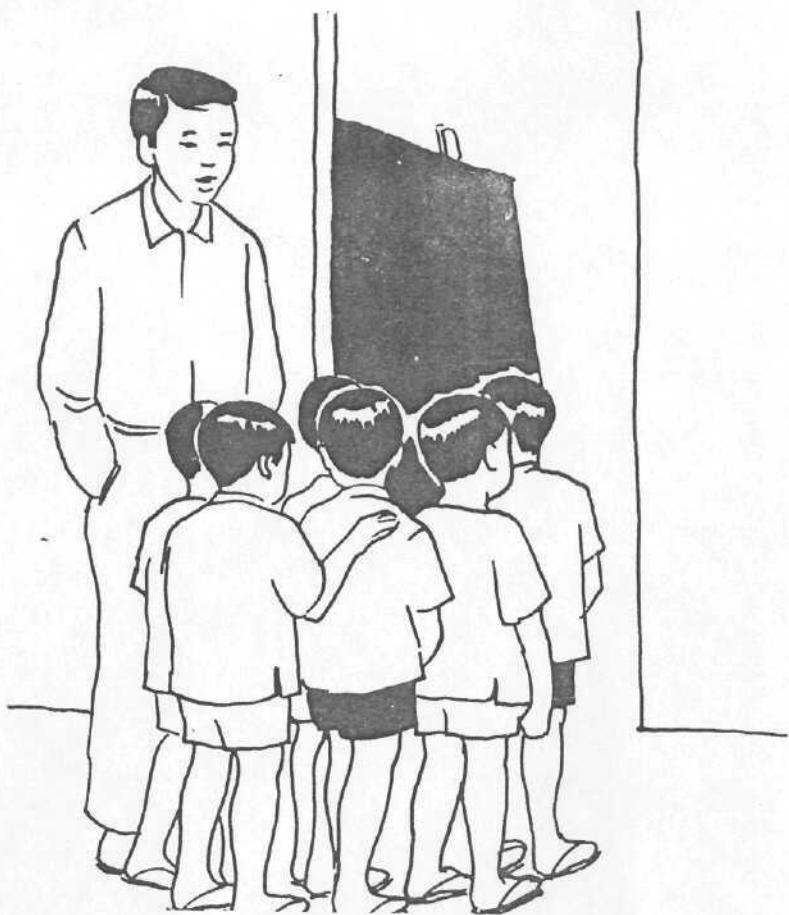
Học-sinh chào cờ.

Các em đứng nghiêm.

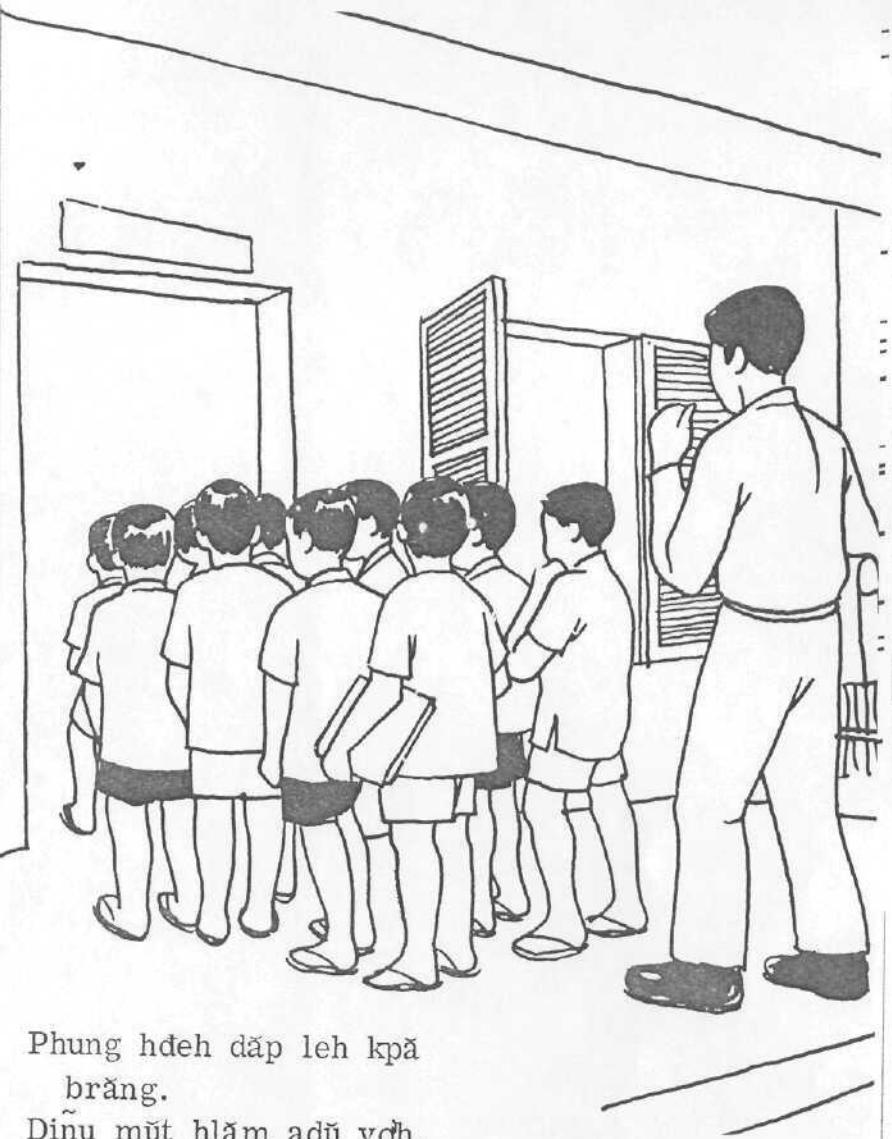
Các em hát đúng giọng.

40. ÉJAI DĂP PRUĒ
Lúc Sắp Hàng

Mmōng hlăp ruě leh.
Phung hđeh dăp ti anăp băng bhă adă.
Đã hết giờ chơi.
Học sinh sắp hàng trước cửa lớp.

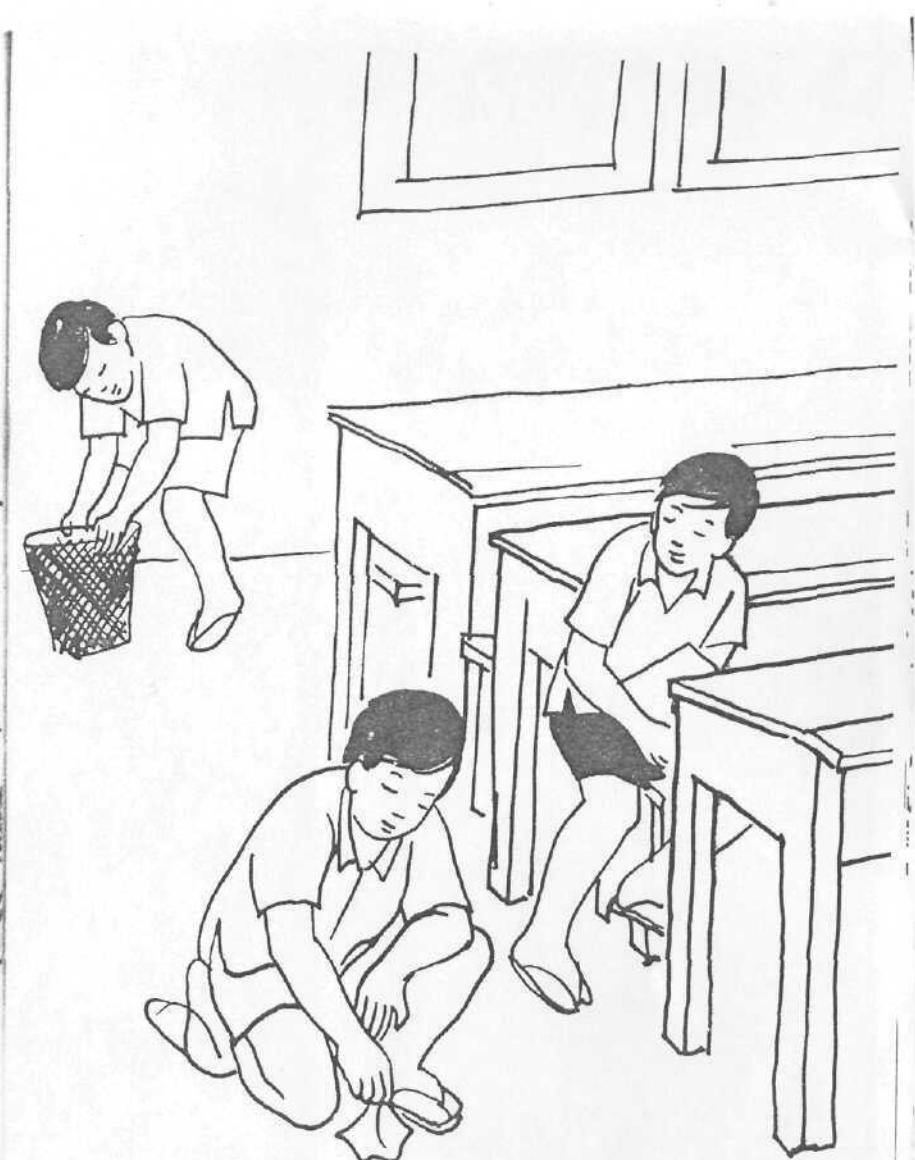

Phung hđeh dăp leh kpă
brăng.
Điều măt hlăm adă yđh.
Các em đã sắp hàng ngay-ngắn.
Các em vào lớp.

41. DUM DJAH MØAR HLÄM BAI

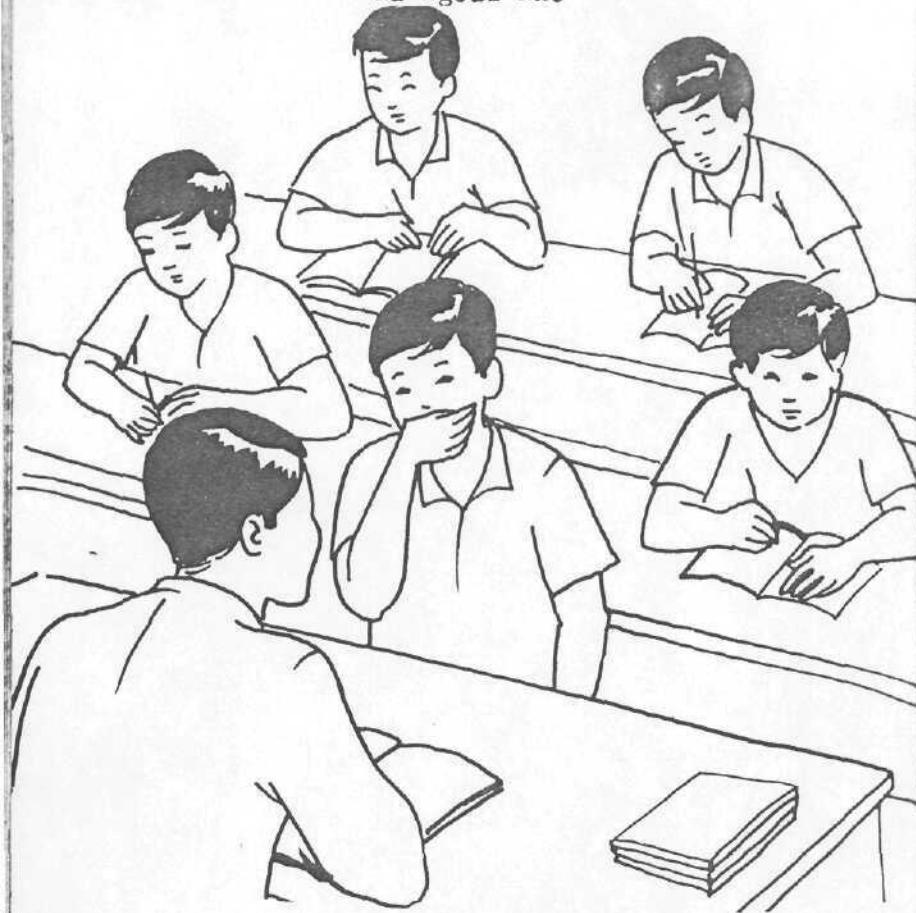
Y-Ta b̄đng b̄en mlim.
Nu hwiē mōar d̄ng b̄en
hläm adū.
Trò Tự ăn kẹo.
Em xả giấy bọc kẹo ra lớp.

Y-Ner dum mōar d̄ng b̄en
Nu dum mōar d̄ng b̄en hläm bai djah.
Lạc lươn giấy bọc kẹo.
Em bỏ vào giỏ rác.

42. KČUH ÊA BAH TI TAČ

Ra Ngoài Nhô

Y-Ner mtük.

Ñu akâo kđ nai kbiă kčuh ti tač.

Lạc ho.

Em xin phép thầy ra ngoài để khác nhô.

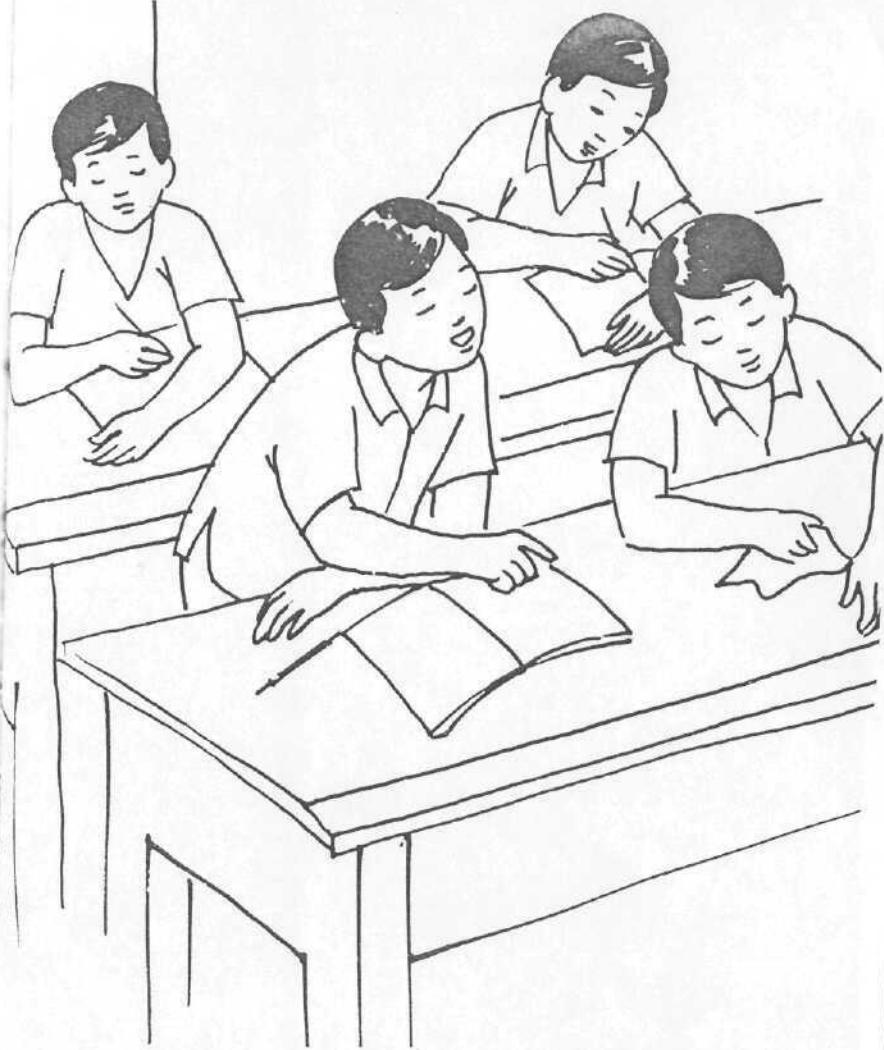
Y-Ner kčuh êa bah ti tač.

Lạc ra ngoài nhô.

43. RĂNG KRIÊ JHUNG MDHO
Giữ-gìn Bàn Ghé

Gấp Y-Ner cih rup ti dlōng jhung.

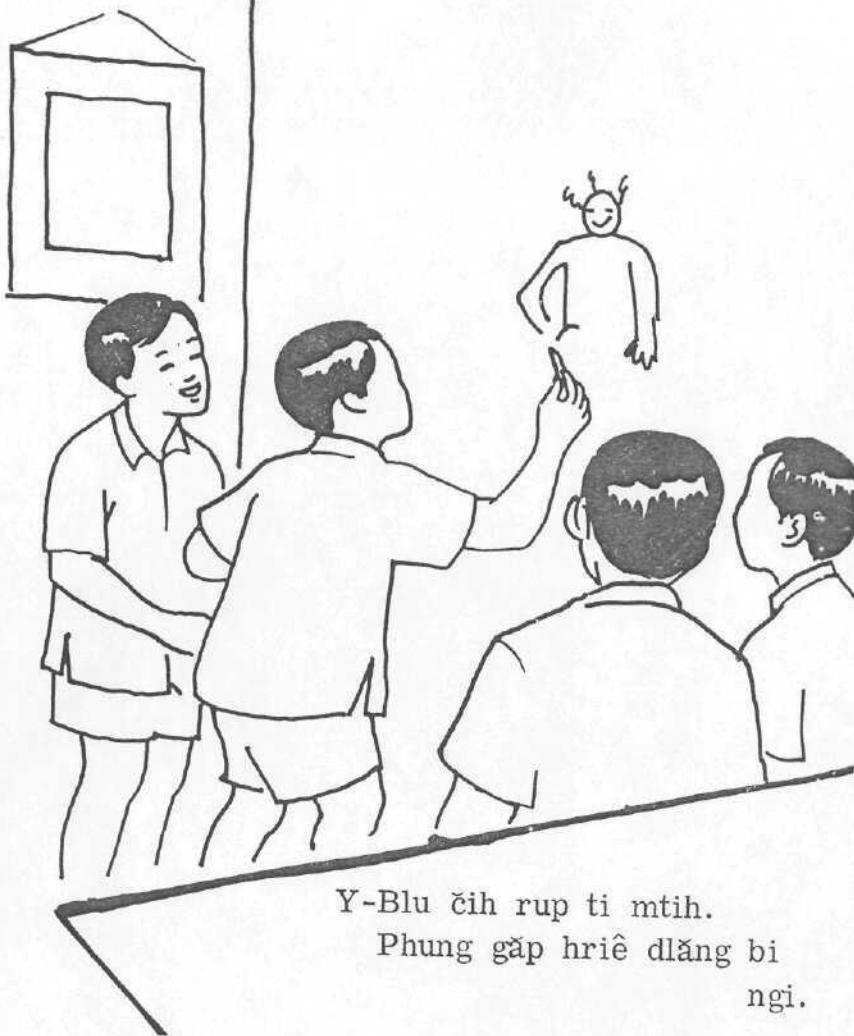
Bạn Lạc vẽ phần trên bàn.

Y-Ner lač kđ gấp ū:
"Brei drei răng kriē hě kđ jhung
Lạc khuyên bạn:
"Ta nên giữ-gìn bàn học."

44. RĂNG KRIĒ DOH MTIH

Giữ Tường Sạch

Y-Blu čih rup ti mtih.

Phung găp hriē dlăng bi
ngi.

Bình vẽ lên tường.

Các bạn xúm lại xem.

I' Ban lač :

'Brei drei răng kriē mtih bi doh.

Mtih doh, sōnān kōh sang hră jing
siam."

Hồng nói:

"Chúng ta giữ tường cho
sạch. Tường có sạch,
trường mới đẹp."

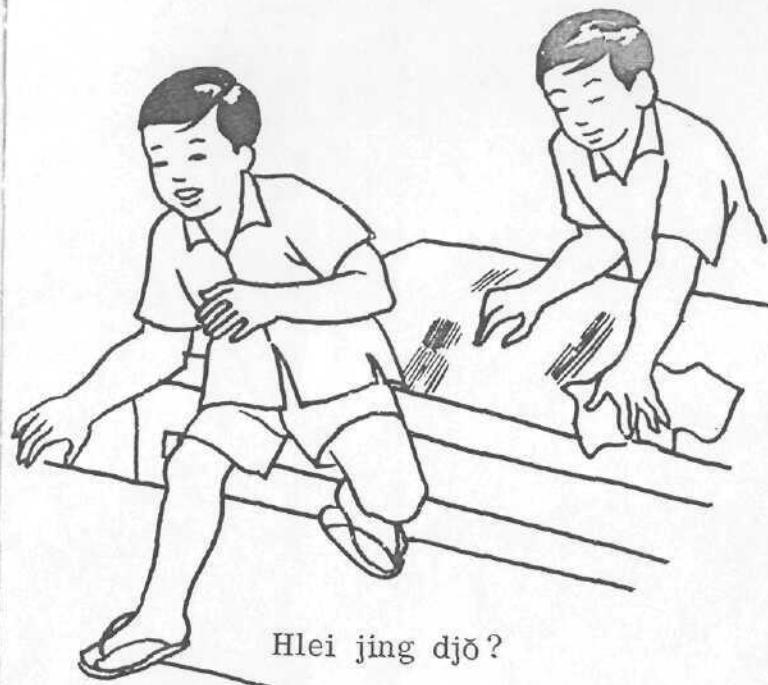
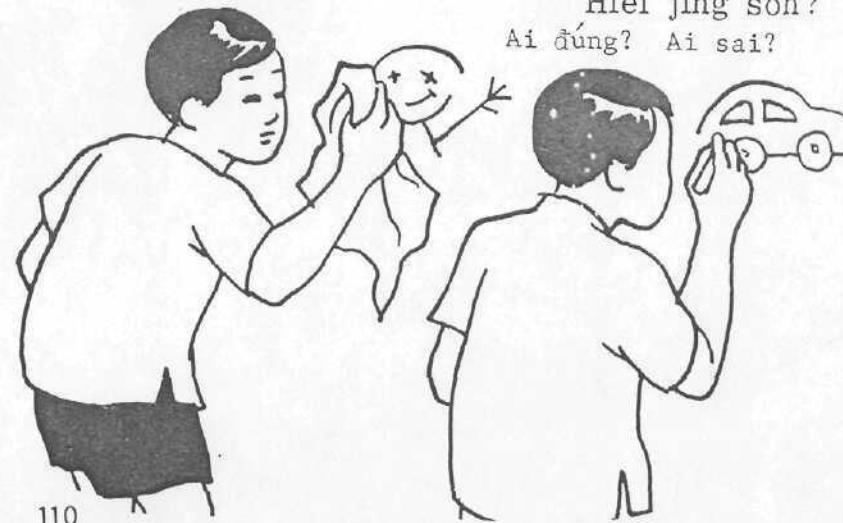
45. KLEI WIT HRIĀM

Bài Ôn

Hlei jing djō?

Hlei jing soh?
Ai đúng? Ai sai?

Hlei jing djō?

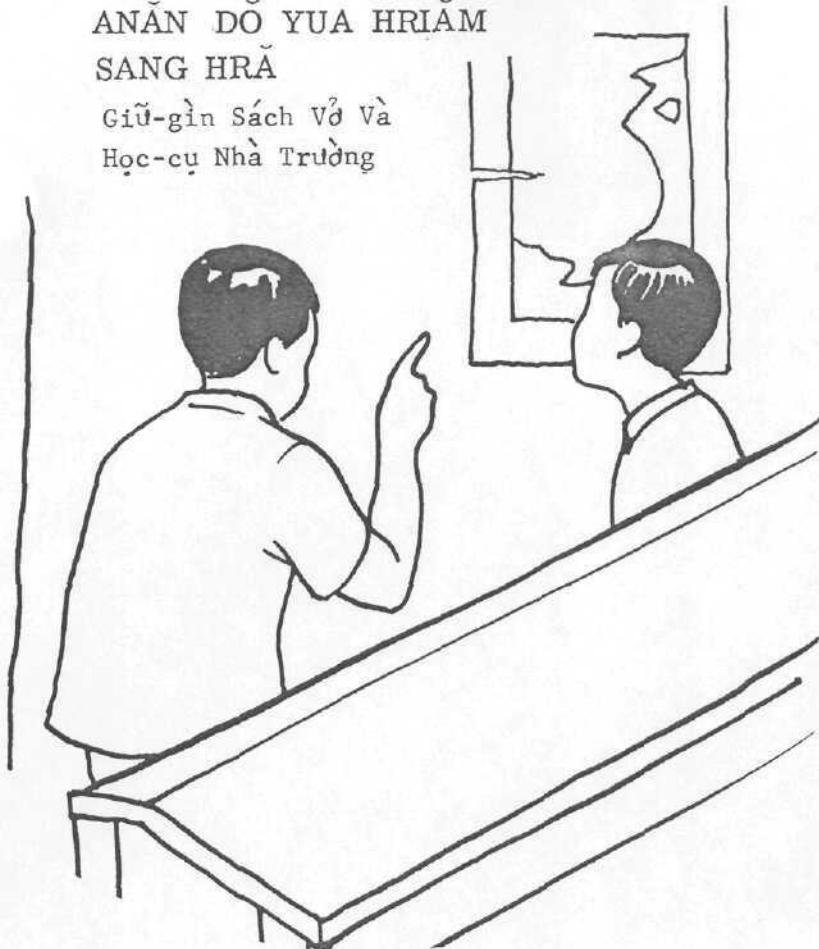
Hlei jing soh?

Ai đúng? Ai sai?

46. RĂNG KRIÊ HDRUÔM HRĂ MŌAR LEH
ANĂN DŌ YUA HRIĂM
SANG HRĂ

Giữ-gìn Sách Vở Và
Học-cụ Nhà Trường

Y-Ner lač kđ gấp ū :

"Mōar rup lăń anei jing tĩ leh.
Bđ drei lő mblir hě."

Lạc nói với bạn:

"Bạn-đồ đã rách. Chúng ta nên dán lại."

Nai mni:

"Diih jing jăk sđnăk.

Diih thāo răng kriê dō dō sang hră."
Thầy khen:

"Các em ngoan lăm.

Các em biết giữ-gìn đồ dùng nhà trường."

47. RĂNG KRIÊ BI DOH KBĂNG ÉA

Giữ Giếng Nước Sạch

Y-Blu hwiē djah hlăm kbăng éa.

Bình vút rác vào giếng nước.

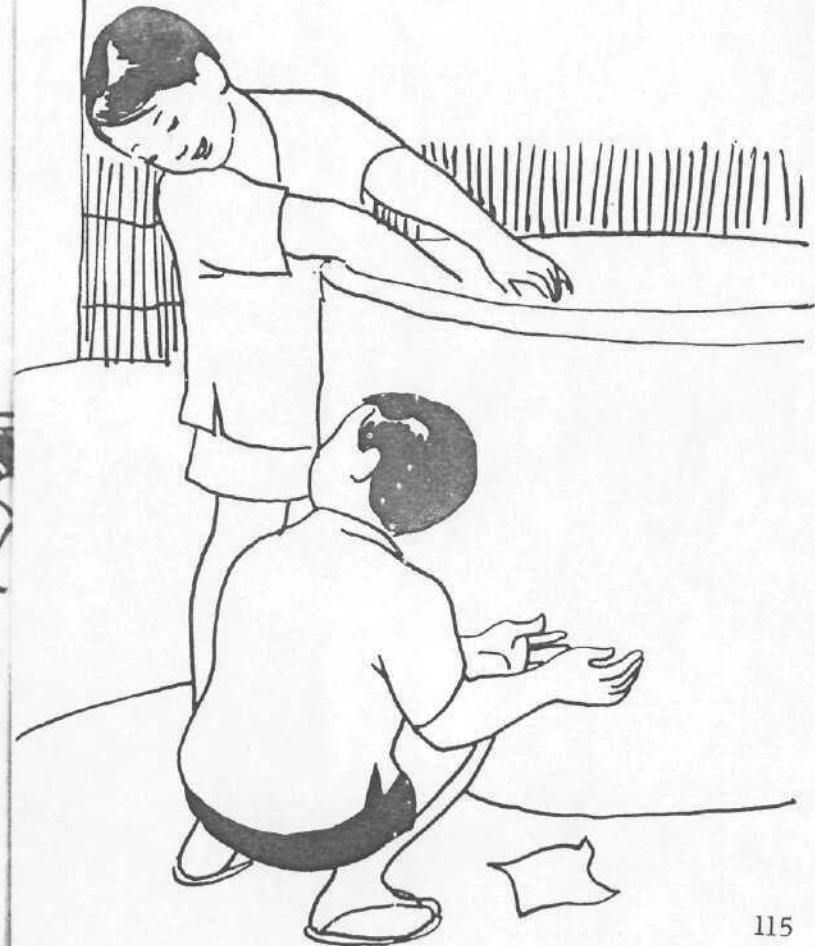
Y-Ner lač :

"Đăm hwiē djah hlăm kbăng
éa ôh.

Drei răng kriē hĕ bi doh
kbăng éa."

Lạc nói:

"Đừng vứt rác vào giếng. Ta nên
giữ nước giếng sạch."

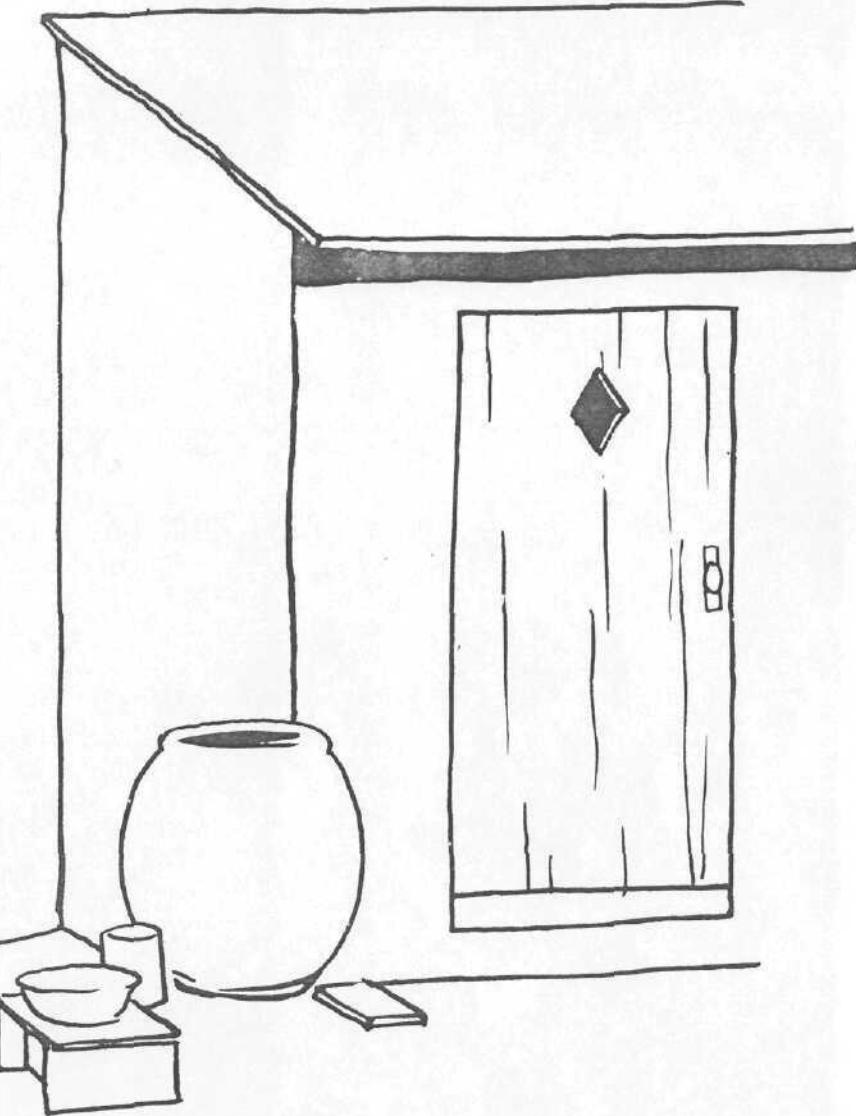
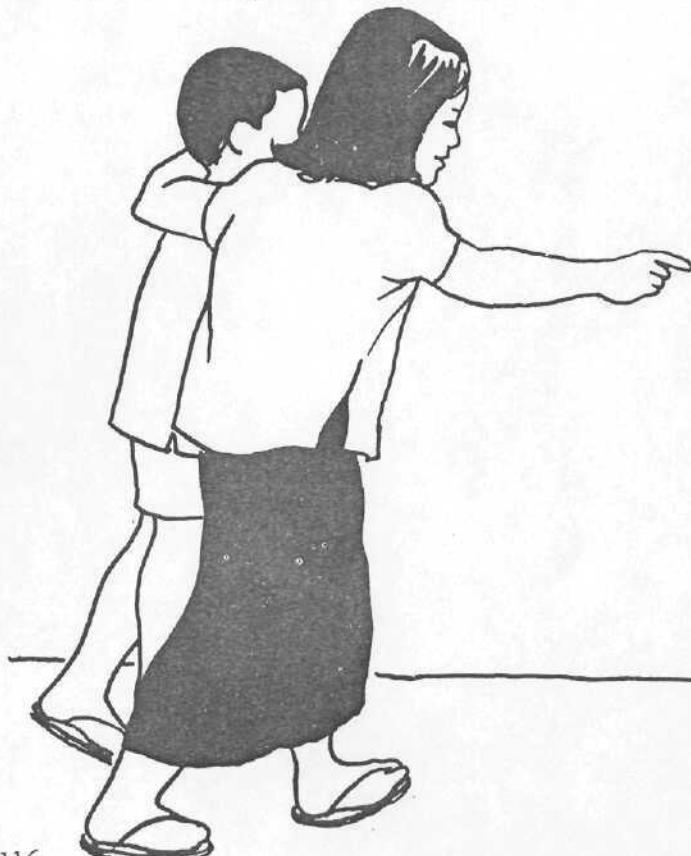

48. NAO TLÔ : EH MOIËK BI DJÖ ANÖK

H'Ban lač kđ Y-Ner :
"Sang tlô māo leh ti anăñ.
Ống nao tlô hlăm sang tlô anăñ hօ."

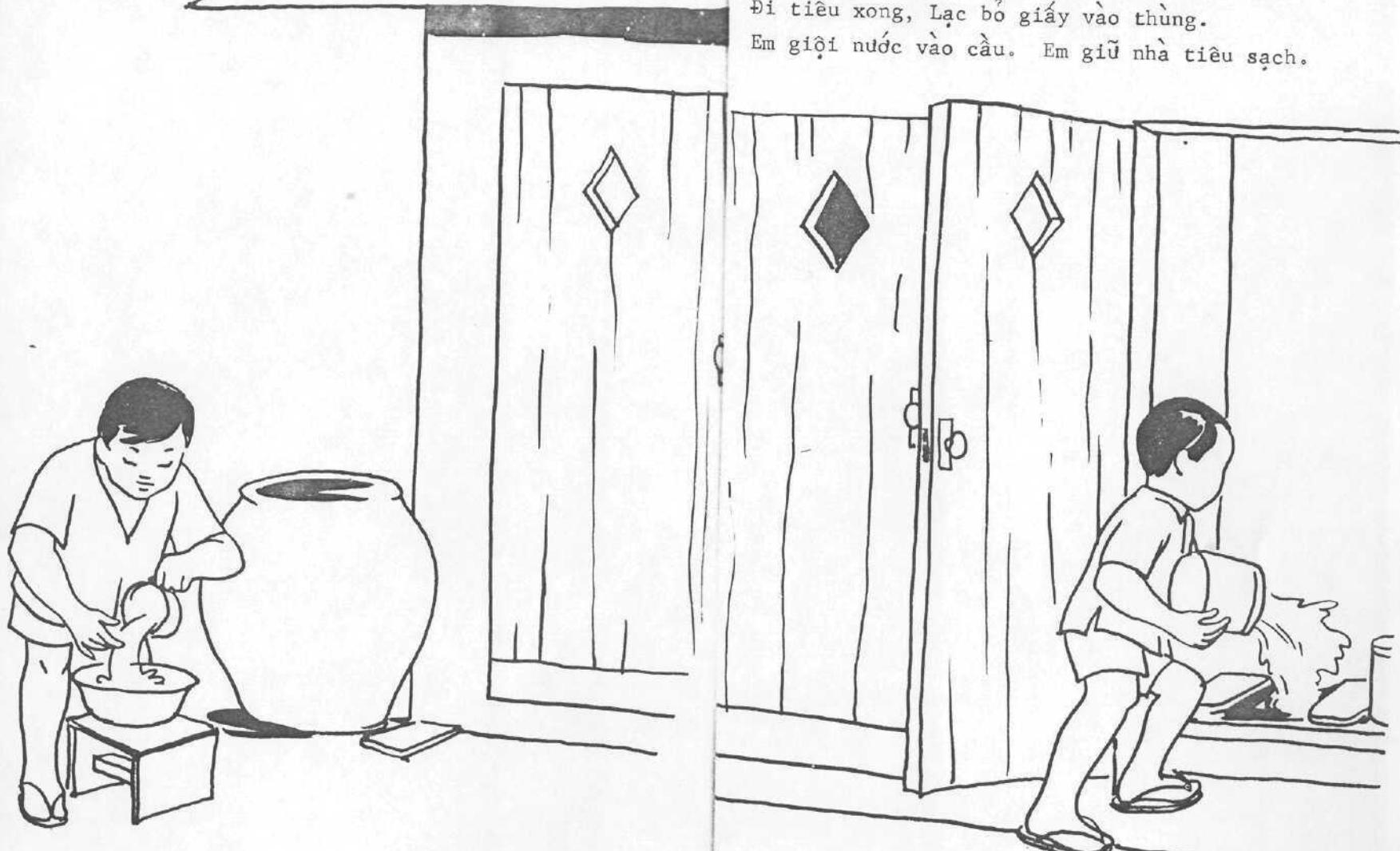
Đi Tiêu, Đi Tiêu Có Nơi

Hồng bao Lạc:
"Nhà tiêu sẵn đó.
Em hãy vào trong mà tiêu, tiêu."

49. RĂNG KRIÊ SANG TLÔ BI DOH

Giữ Nhà Tiêu Sạch

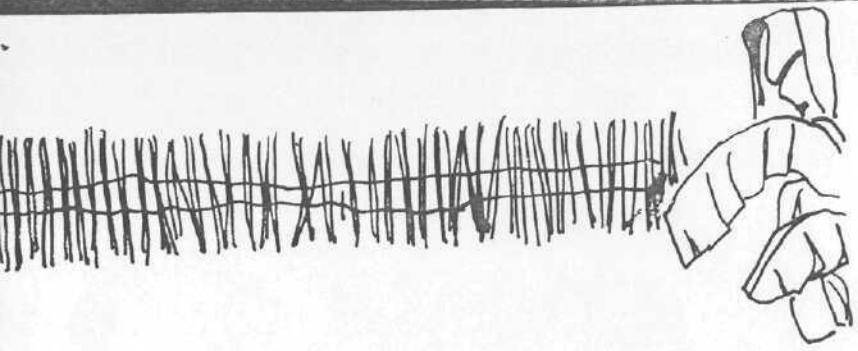

Leh tlô Y-Ner dum moar djah hlăm thăng.
Nu tlua êa hlăm băng eh.

Nu răng kriê bi doh sang tlô.

Đi tiêu xong, Lạc bỏ giấy vào thùng.

Em giội nước vào cầu. Em giữ nhà tiêu sạch.

50. ĐẮM BI RAI MNỮ

Không Phá Hàng Rào

Boh kbiă ti êngao mnữ.

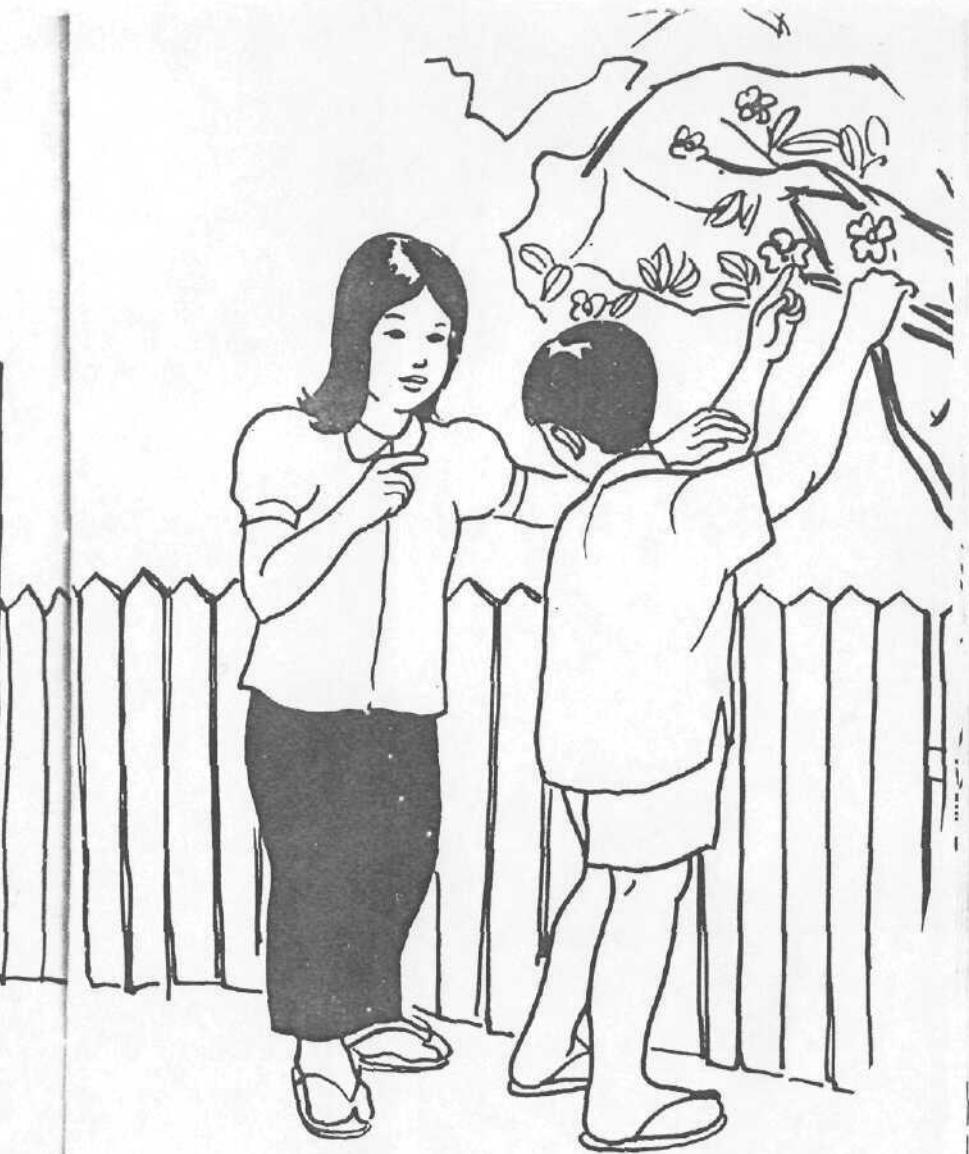
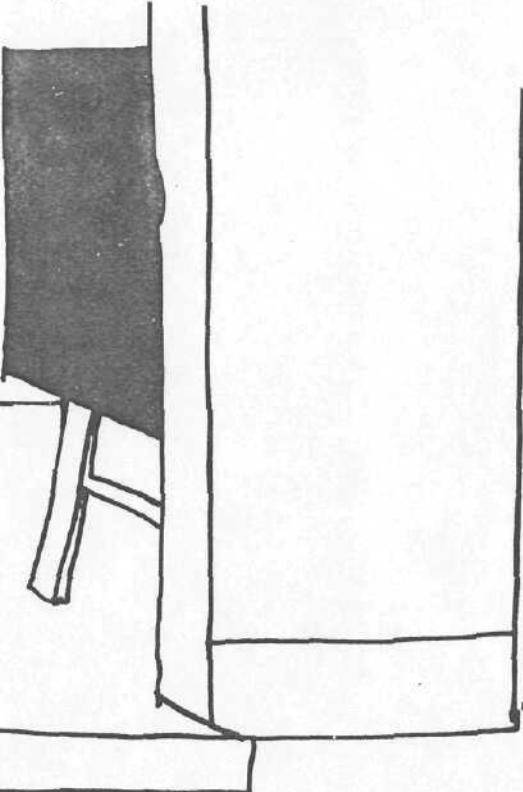
H'Ban amâo brei Y-Ner kyaih mnữ ôh.

Quả banh lọt ra ngoài rào.

Hồng không cho Lạc vạch rào chui ra.

51. ĐĂM PĚ MNGA, ĐĂK KYĀO

Không Hải Hoa, Bé Cây

H'Ban ghă Y-Ner :

"Đăm ống pě ôh mn̄ga hō.

Kđyua māo mn̄ga yđh sang hră drei jing
siam."

Hồng ngăn Lạc: "Em không nên hái hoa.

Nhờ có hoa, trường ta thêm đẹp."

52. KLEI WIT

HRIAM

Bài Ôn

Ya dua čō hdeh anei dōk ngă?
Ih čiāng tui dinū mō? Ya ngă?

Hai trò này đang làm gì?
Em có nên bắt chước không? Tại sao?

Hlei pō hdruōm hră
anei lě?
Si Y-Ner djă hdruōm
hră ū?

Sách này của ai?
Lạc cầm sách như thế nào?

H'Ban bi msah mnal sut jhung jū.

Ya ngă H'Ban amāo drut mnal sut jhung
jū hlăm kbăng ēa.

Hồng thám ướt khăn lau bảng.

Tại sao Hồng không nhúng khăn lau bảng
vào hồ nước?

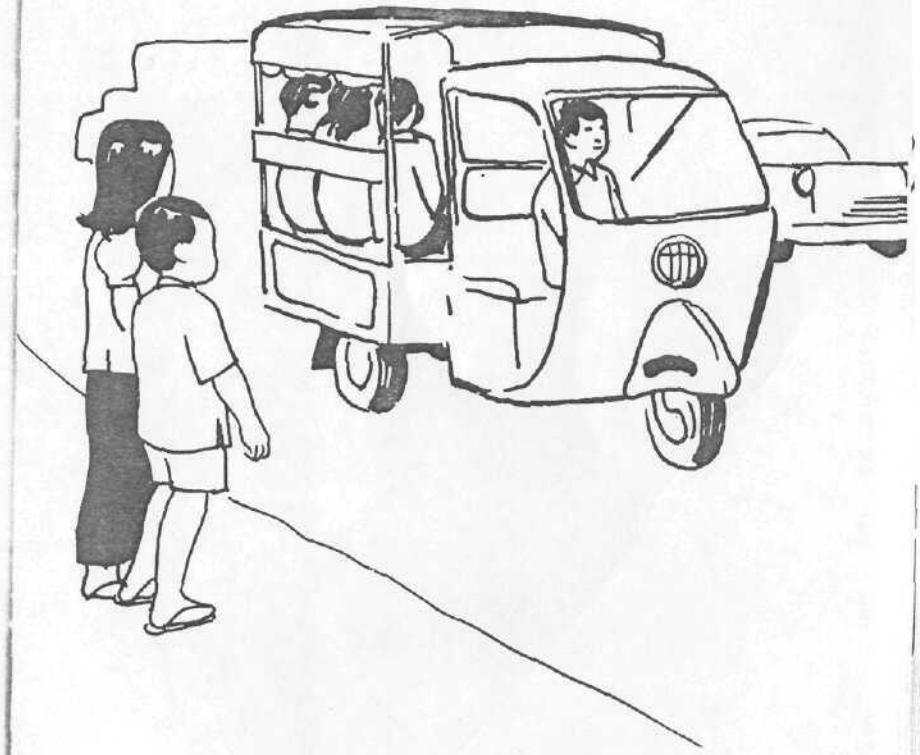

KDRÊČ IV

Chương IV

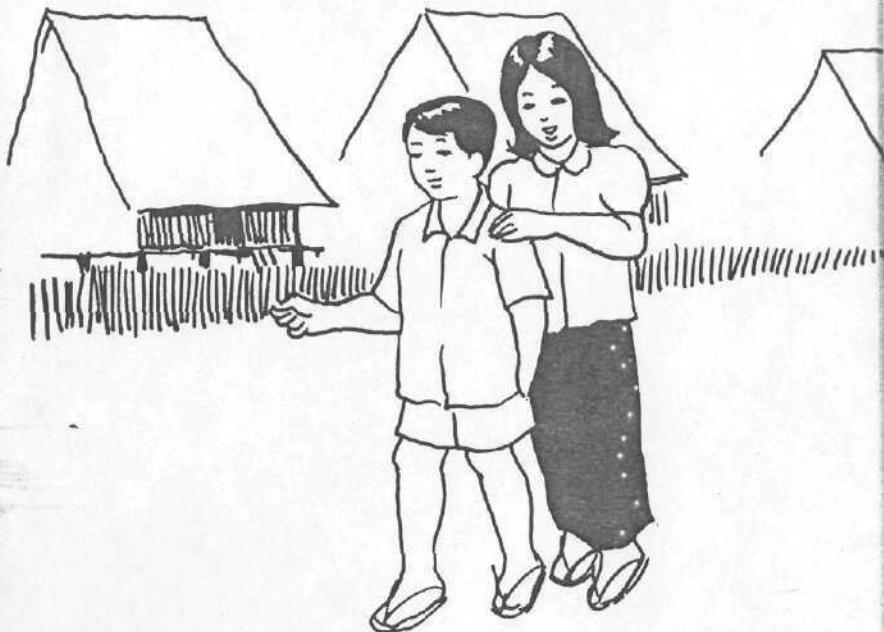
HLĂM ÉLAN KLÔNG

Ngoài Đường

53. EBAT TĨNG KƠ HNUĀ

Đi Bên Phải

Aprōng H' Ban êngoh.

H' Ban leh anān Y-Ner nao dlāng
aprōng dinū.
Dinū kbiā mōng sang.

Dì Ba đau.

Hồng và Lạc đi thăm dì.
Hai em ra khỏi nhà.

Dinū gă̄n êlan dō̄ng.

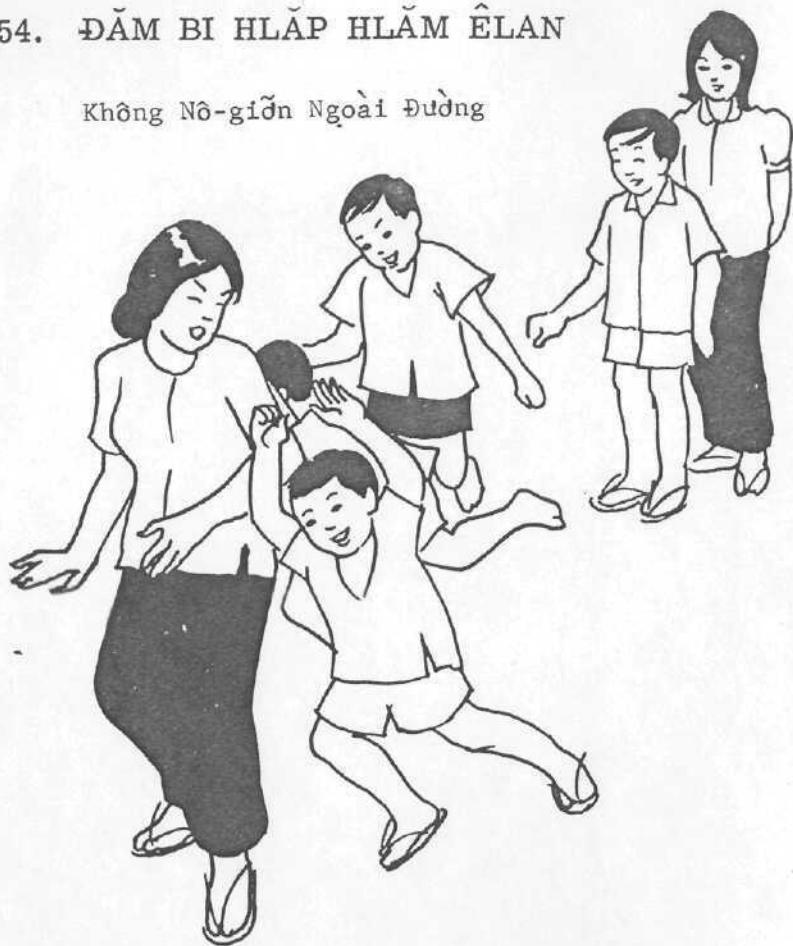
Dinū êbat giă̄m mnuôr êlan tĩng kđ
hnuă̄.

Hai em sang qua đưጀng cái.

Hai em đđi sát lè đưጀng bên phâ̄i.

54. ĐĂM BI HLĂP HLĂM ÉLAN

Không Nô-giễn Ngoài Đường

H'Ban leh anăñ Y-Ner tuôm hõng sa
phung hđeh bi tiĕc êran.

Sa cō hđeh tăm drăm hĕ arăng êbat ti
êlan.

Hồng và Lạc gặp một bọn trẻ đang rượt nhau.
Một đứa xô vào một người đi đường.

Sa cō hđeh mkăñ êran ti krah êlan
đồng.

Sa boh êdeh wai jõng truh.

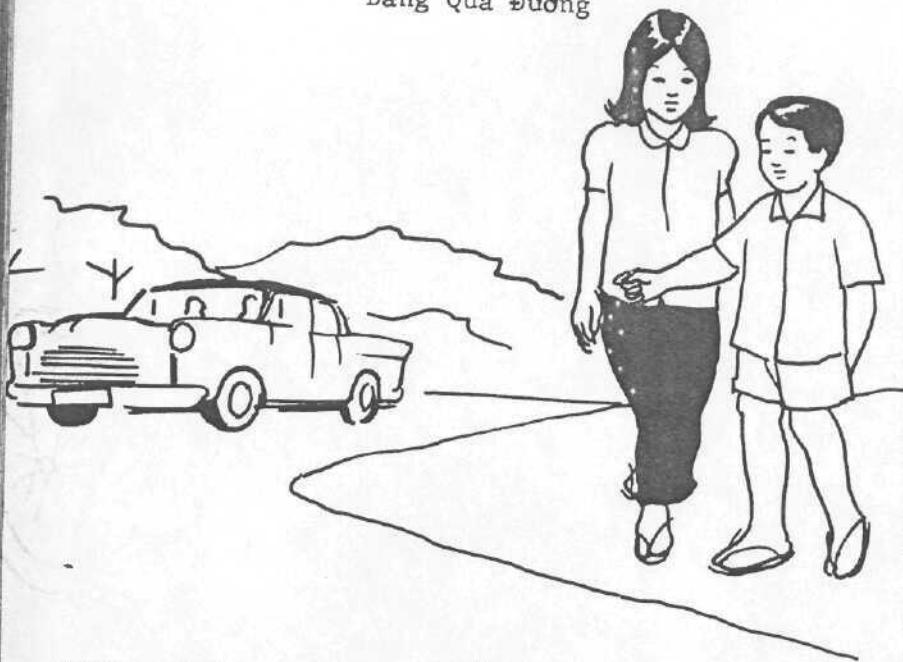
Bri êdeh hmăr kõng pre.

Sónăñ yđh hđeh anăñ tlaih mđng klei jhat.
Đứa khác chạy ra giữa đường.

Một chiếc xe đạp trò tới. Xe thăng kíp.
Đứa bé thoát khỏi tai-nạn.

55. GĂN ÉLAN ĐỒNG

Băng Qua Đường

H'Ban leh anăñ Y-Ner đồng truh
kđ buôn aprõng dinu.

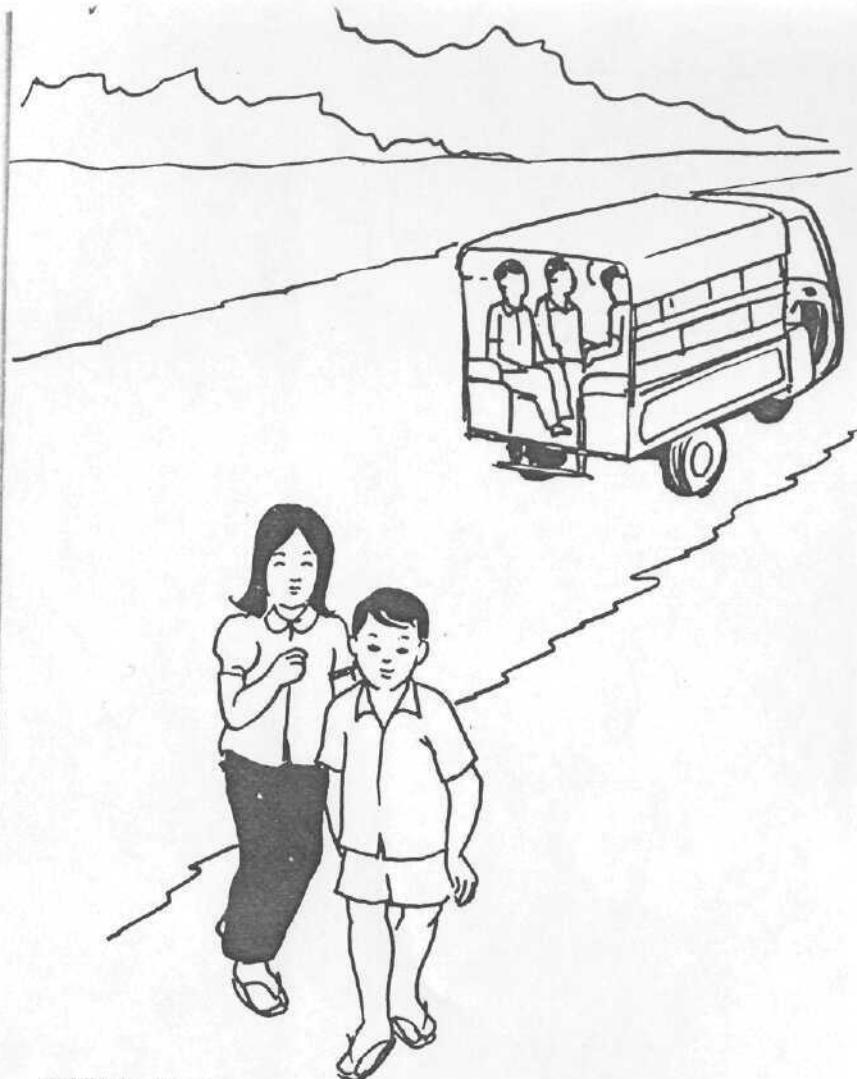
Y-Ner lač :

"Bđ drei găñ élan bě amai!"

Hồng và Lạc gần tới làng của dì.

Lạc nói:

"Mình qua đường đi chị."

H'Ban lač :

"Găñ élan brei drei dlăng hĕ kđ
diāo, kđ hnuă êlāo."

Hồng đáp:

"Qua đường phải nhìn trước, ngó sau."

56. ĐĂM MƯỜI MẮC KỞ PHUNG DJAHAN DJHIL

Không Ché Riếu Người Tàn-tật

Sa čô êkei mduôn bum ală djă
giê dra êwu' êlan.

Đa phung hđeh djik tui gđ.

Diiňu djik djak kđ gđ.

Một ông lão mù chống gậy dò đường đi.
Mấy đứa trẻ chạy theo.
Chúng ché riếu ông.

H'Ban lač : "Pap mñai kđ êkei mduôm
bum ală anän."

Đăm diih djik djak kđ gđ ôh."

Hồng nói: "Tôi-nghiệp ông lão mù.
Các em đừng ché riếu ông ấy."

57. TUH DJAH HLĂM ĘLAN

JING ČHŌ SONĀK

Đỗ Rác Ra Đường Bẩn Lắm

Truh kđ anôk mkăm djah
kriah kria, H'Ban ktrāo
leh anăñ lač kđ adei ū:
"Sang anei tuh djah kriah
kria hlăm ēlan klōng jing
čhō sonăk."

Găp đồng rác, Hồng chỉ tay và nói với em:
"Nhà này đổ rác ra đường, dơ quá."

Nao truh kđ sa bđt ēlan kbui biă,
Y-Ner buh sa čō mnuih dōk tuh djah
hlăm thŭng.

Y-Ner lač kđ amai ū:

"Tuh djah hlăm thŭng sónăñ yōh jing
doh, djō mđr amai?"

H'Ban wđt lač: "Djō leh adei ah."

Đi một quãng đường, Lạc thấy một người đang đổ rác
vào thùng. Lạc nói với chị: "Đỗ rác vào thùng
như vậy mới sạch, phải không chị?"

Hồng đáp: "Phải rồi, em à!"

58. KLEI WIT HRIĀM

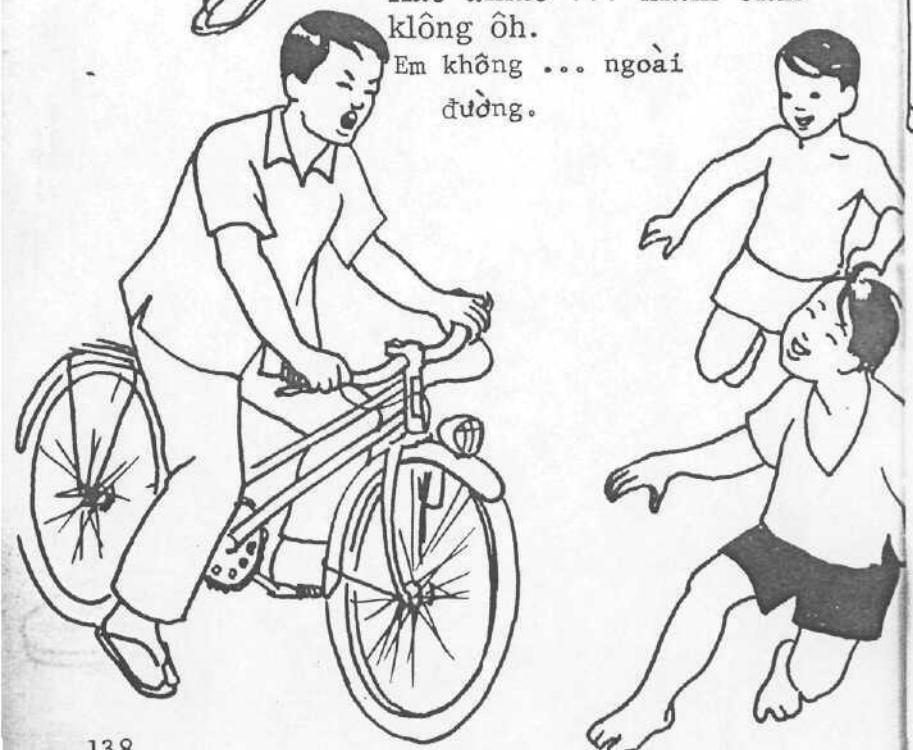
Bài Ôn

Kâo êbat tǐng kđ ...

Em đi bên

Kâo amâo ... hlăm êlan
klông ôh.

Em không ... ngoài
đường.

Kâo tuh djah hlăm

Em đỗ rác vào

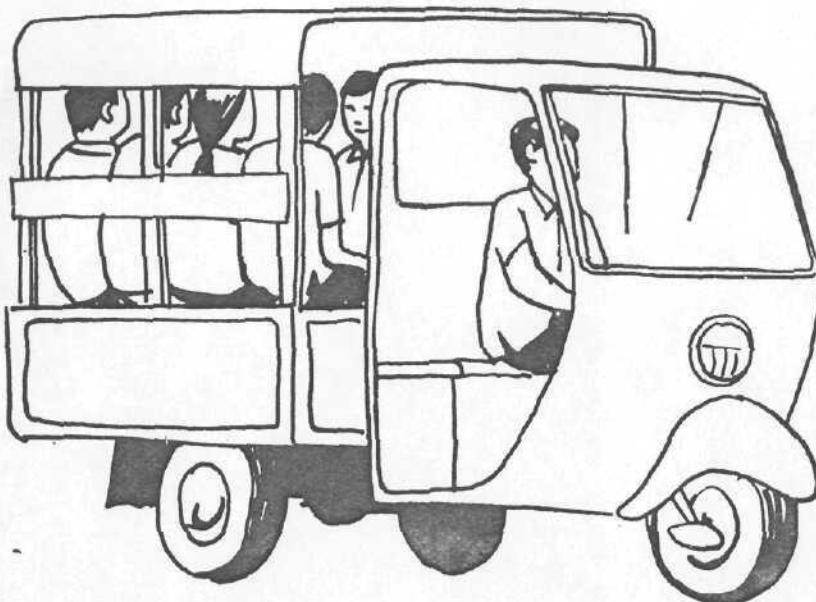

Kâo dru mnuih

Em giúp đỡ người

59. TÓDAH ĐĨ ÊDEH LAMBRÓTA

Khi Đì Xe Lam

Sa boh êdeh lambrøta dồng êran.

Y-Ner đồng chuang đì êdeh.

H'Ban kòng hě adei ſu leh anăñ lač:

"Êdeh jing bō leh. Drei dōk guôn
nao êdei."

Một chiếc xe lam sắp chạy.

Lạc toàn bước lên xe.

Hồng giũ em lại và nói:

"Xe đã đầy. Ta nên đợi chuyến sau."

Êdeh anei amâo māo lu mnuih ôh.

H'Ban leh anăñ Y-Ner đĩ êdeh.

Grăp cō dinū dōk gǔ ti sa anôk.

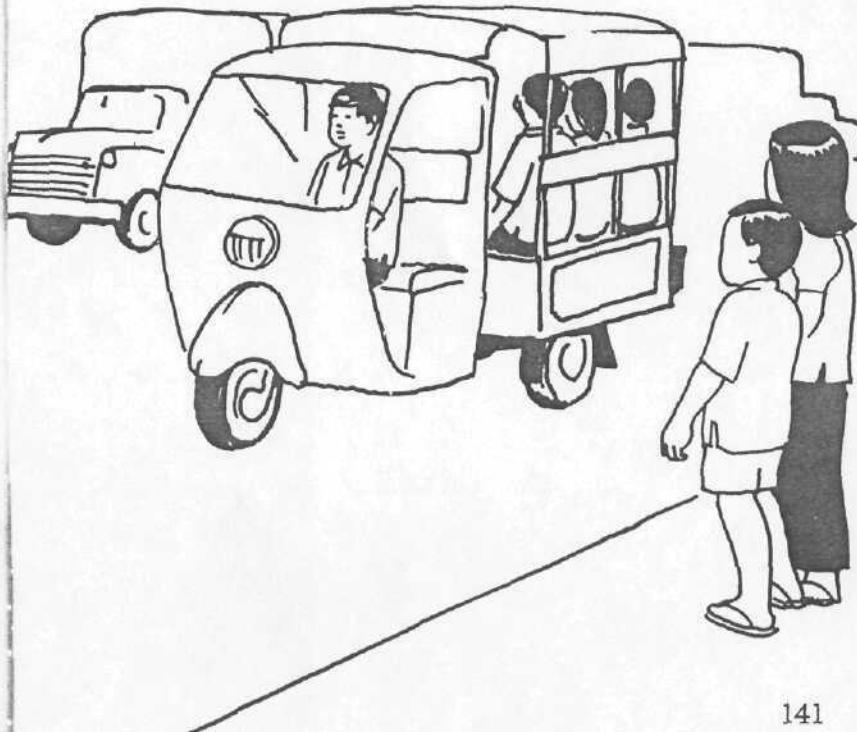
Êdeh êran lơ-lhiøng.

Chuyến xe này không đồng khách.

Hồng và Lạc lên xe.

Mỗi người ngồi một chỗ.

Xe chạy trên đường êm-thámm.

60. TÓDAH ĐĨ ÉDEH, ĐĂM DÔK ÔH TI ÉNAN
ĐĨ-TRŨN

Đi Xe Không Đúng
Ở Bậc Lên Xuống

Édeh mdiăng dôk kǒng
yoh. Y-Ner mtrút
amai nu dĩ édeh.

H'Ban lac:

"Édeh anei jing kniă
leh, ti lō māo anôk dôk lě?"

Y-Ner lac:

"Drei dôk ti ênan dĩ-trũn anăñ dùñ moh."

H'Ban wít lac:

"Dôk ti ênan dĩ-trũn anăñ jing hyuñ sónăk,
chiếc xe đò ngừng lại. Lạc giục chị lên xe.
adei ah!"

Hồng bảo: "Xe chật, đâu còn chỗ." Lạc nói:
"Ta đúng ở bậc xe cũng được." Hồng đáp:

"Đúng ở bậc xe nguy-hiểm lắm, em à!"

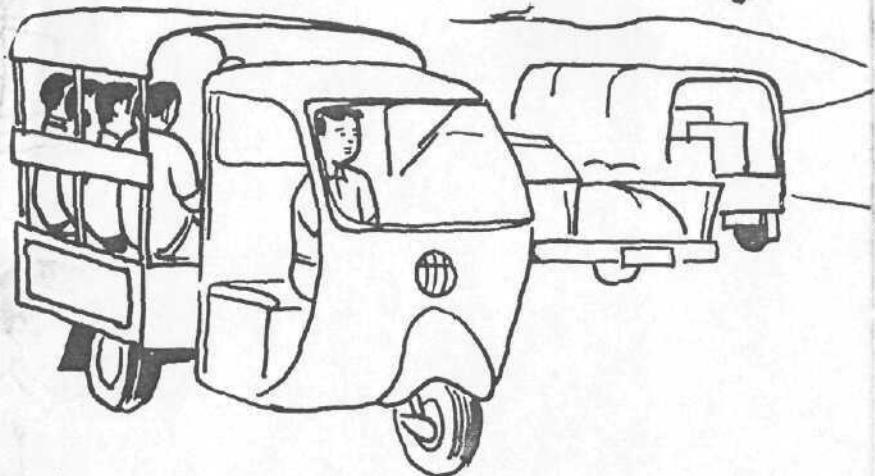
Sui biā ti anăñ sa boh édeh mkăñ truh.

Édeh anei māo biā mnuih. H'Ban leh
anăñ Y-Ner čhuang nao hlăm lam édeh.
Grăp cō diň sun ti sa boh mdhő.

Lát sau, một chiếc xe đò khác tới. Xe này thưa
khách. Hồng và Lạc lên xe bước vào trong.
Mỗi em ngồi một ghế.

61. TODAH ĐĨ ÊDEH, ĐÃM YƠR KNGAN
TI ÊNGAO ÔH

Đi Xe Không Thò Tay Ra Ngoài

Êdeh dôk êran ti êlan.

Y-Ner yor kngan ti êngao ktrâo kơ dliê.

H'Ban dhăk mă kngan adei ūn leh anăñ lač:

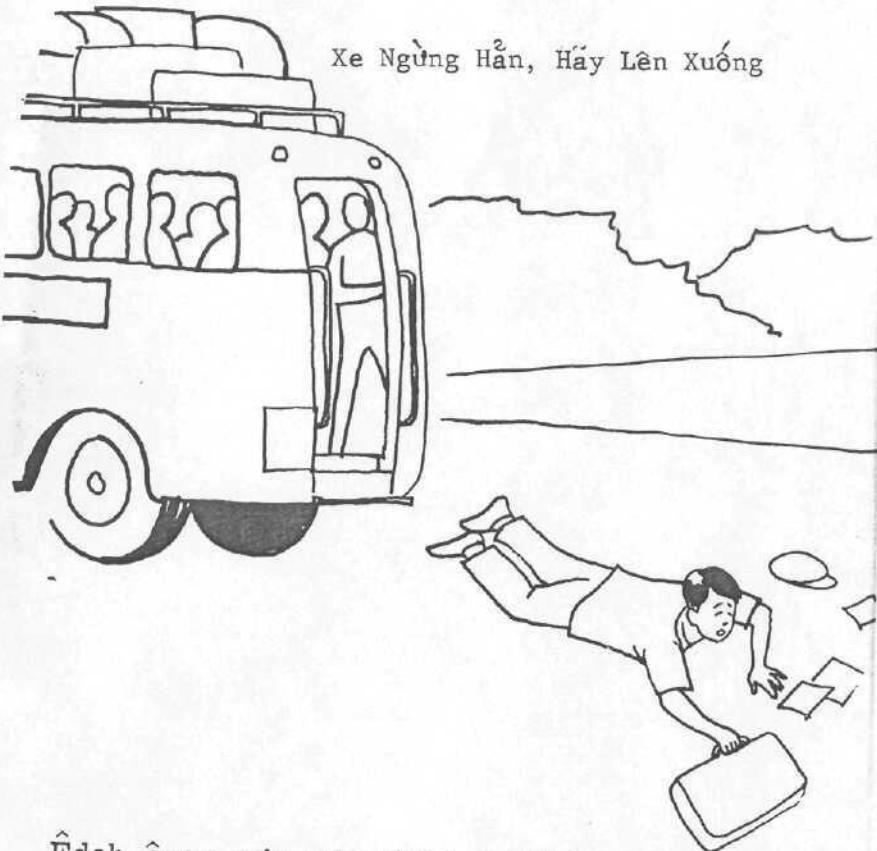
"Todah đĩ êdeh, đãm yor kngan phă êngao ôh, adei ah."

Xe chạy bon-bon trên đường.

Lac thò tay ra ngoài chỉ trỏ cảnh-vật. Hồng vội kéo tay em vào và bảo: "Khi đi xe, không nên thò tay ra ngoài."

62. ÉDEH MDEI SĬT, SÓNĂN KŎH ĐĨ TRŨN

Xe Ngừng Hắn, Hãy Lên Xuống

Êdeh êran yup-yup phă tač-édeh-mdei.

Sa čô mnuih ruăt-kuăt čiăng trũn.

Nu klhiāo jōng, lě mküp.

Xe tù-tù vào bến.

Một người vội-vã nhảy xuống.

Anh trượt chân, té sấp.

Êdeh truh leh ti tač-édeh-mdei.

Mgăt êdeh mdjiē môtđr.

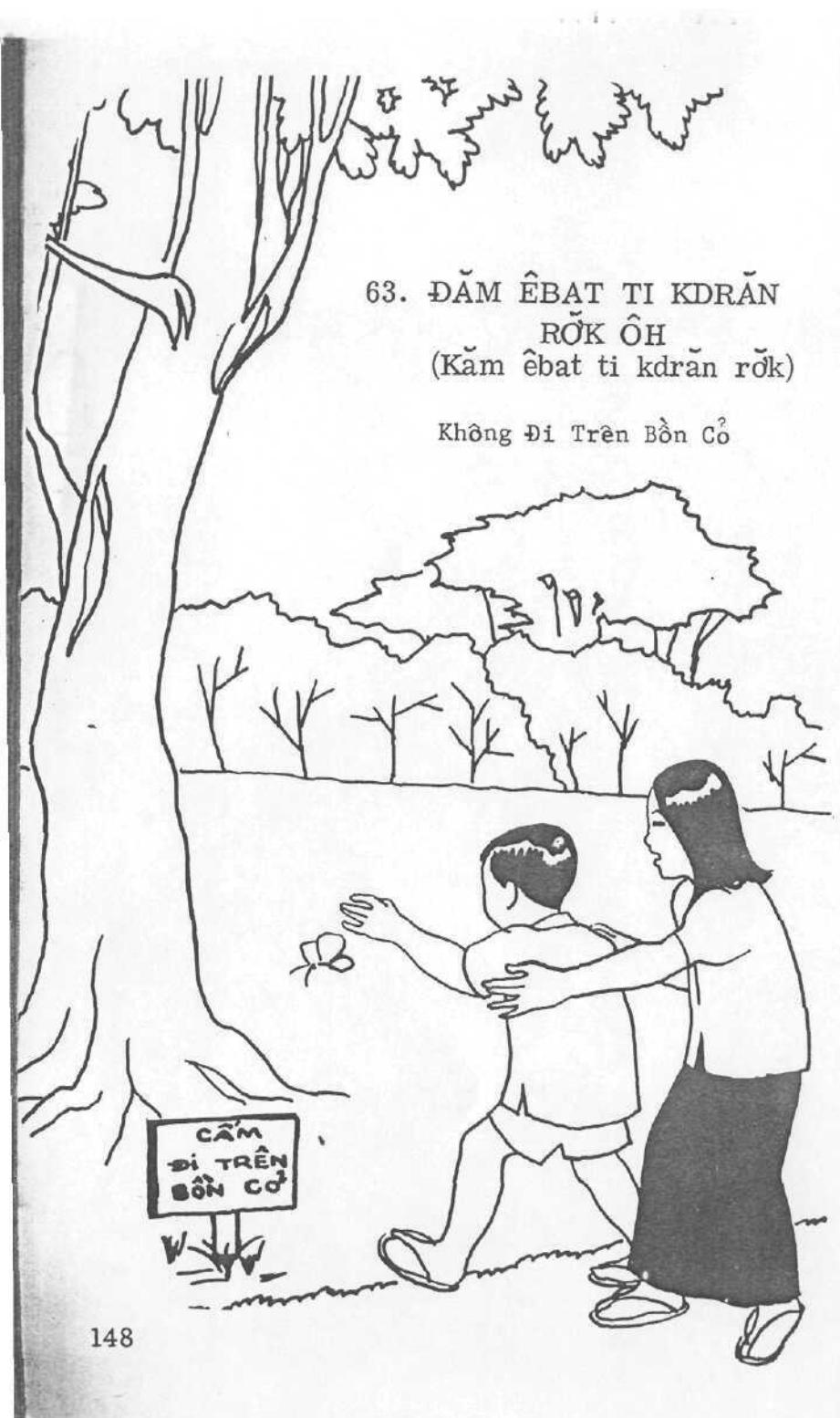
Băng bhă pök sđai.

Grăp čô kbiă sđosa trũn măng êdeh.

Xe đò đã vào bến. Tài-xé tắt máy.

Các cửa xe đều mở. Mọi người lần-luợt xuống xe.

63. ĐĂM ĔBAT TI KDRĂN
RỒK ÔH
(Kăm êbat ti kdrăń rők)
Không Đi Trên Bồn Cố

H'Ban leh anăń Y-Ner truh ti
kdriēk-čar.

Dua čô amai adei đuě hiu hlăm wăl
mn̄ga knük kna.

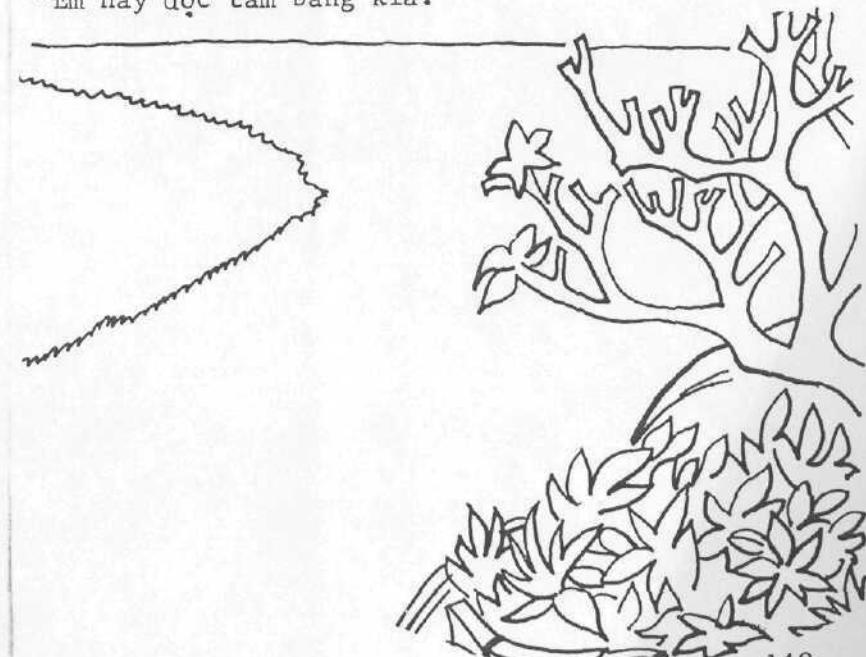
Y-Ner dőng čhuang nao phă kdrăń rők
čiāng pai mă tăng tit.

H'Ban kǒng hĕ adei ū leh anăń lač:

"Õng dlăng, ya arăng čih leh ti mdhă adih."

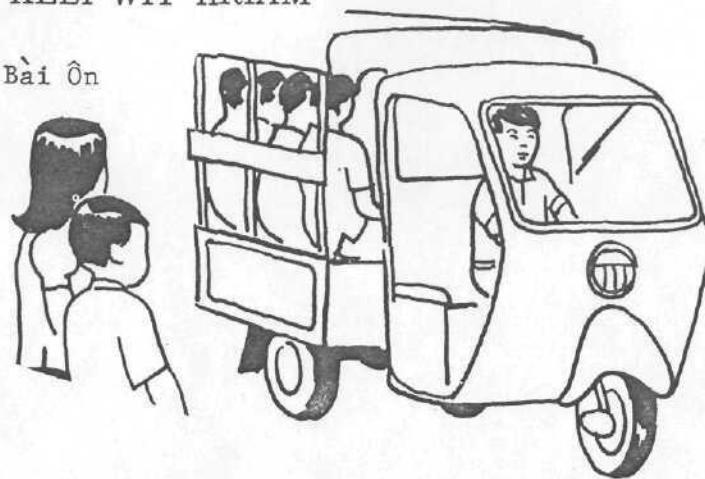
Hồng và Lạc đã tới quận-ly. Hai chị em vào chơi
trong công-viên. Lạc toan bước lên bồn cố bắt
bướm. Hồng cản em lại và bảo:

"Em hãy đọc tấm bảng kia."

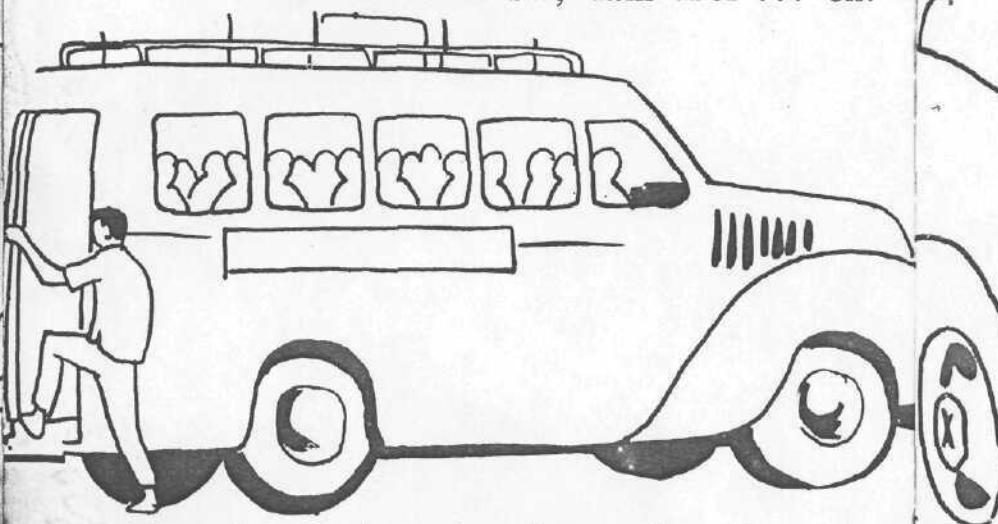

64. KLEI WIT HRIAM

Bài Ôn

Êdeh lambr̥ta jing ... hōng mnuih leh.
H'Ban leh anān Y-Ner dōk guōn êdeh êdei.
Todah êdeh ka mdei sít, dám drei ... ôh.

Xe lam đã ... khách, Hồng và Lạc đúng chờ chuyến
khác. Khi xe chưa ngừng hẳn, ta chờ

Todah êdeh êran, yor ... phă êngao
jing hyút sónăk.

Khi xe chạy, thò ... ra ngoài rất nguy-hiểm.

